

Jöhet idő, hogy emlékezni
bátrabb dolog lesz, mint tervezni –
bátrabb új hont a múlt időkben
fürkészni, mint a jövőben –?

Mi gondom! – áll az én hazám már,
védőbbben minden magasságnál.
Csak nézelődöm, járok, élek,
fegyvert szereztem, bűv-igéket.

Már meg is osztom, ha elmondom,
milyen e biztos, titkos otthon.
Dörmögj, testvér, egy sor Petőfit,
köréd varázskör teremtődik.

Ha új tatárhad, ha kufárhad
özönlí el a tiszta tájat,
ha útaink megcsavarodnak,
mint giliszta, ha rátapodnak:

te mondd magadban, behunyta szemmel,
csak mondd a szót, miktől egyszer
futó homokok, népek, házak
Magyarországgá összeálltak.

Dühöngő folyók kezesegek,
konok bércek – ezt ne felejtse,
ha megyünk büszke szájjal vissza,
mint várainkba, titkainkba.

Mert nem ijeszt, mi csak ijeszthet,
nem ölhet, mi csak ölne minket,
mormolj magadra varázsinget,
kiáltsd az éjbe Berzsenyinket.

Míg a szabad mezőkön jártál,
szedd össze, pajtás, amit láttál,
mit szívvel, ésszel zsákmányoltál,
vidám vitáknál, leányoknál.

Mint Noé a bárkába egykor,
hozz fajtát minden gondolatból,
ábrándok árvult szerepét is,
álmaid állatseregét is.

Lapuljanak bár ezredévig
némán, mint visszhang, ha nem kérdik,
szavaid annál meglepőbbet
dörögnek majd a kérdezőknek.

Figyelj hát és tanuld a példát,
a messzehangzóan is némát.
Karolva könyvem kebelemre,

KOINONIA

XXVI. évfolyam 8.-9. szám
2019. aug. – szept.

Bulányi György: Tádéék...	4144
Bulányi György: Milyen az odaát?	4146
Domján Anita: Égi béke a Földön	4149
Havasi Gyula: Vallomások	4151
Kőszeginé R. Melinda: Lyukas Hiszekegy	4152
Mező Péter: Páter Bulányi	4153
Nádaspéter István: „Isten anyai arca”	4154
Kölnei Livia: A tanító nénik...	4155
Szatmári Botond: Oikosz és...	4159
Farkas István: Miért nem vagyunk zöldek?	4163
Habos László: Könnyek nélkül	4165
Bulányi György: Mikor éltünk jobban?	4166
Merza József: Apokalipszis	4169
Kovács László: Tádé búcsúztatója	4170

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért, nemzetünkért,
mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»
Elérhetőség: koinonia.tarsak@gmail.com

nevetve nézek ellenemre.

Mert ha sehol is: otthon állok,
mert az a való, mit én látok,
akkor is, ha mint délibábot,
fordítva látom a világot.

Igy maradok meg hírvivőnek
őrzeni kincses temetőket.
Homlokon lóhatnak, ha tetszik,
mi ott fészkel, égbemenekszik.

Illyés Gyula: Haza, a magasban 1936

Ezerféle dolog van azonban, amely az embert a felébredésben megakadályozza és álmai hatalmában tartja. Hogy az ember azon legyen, hogy tudatosan felébredjen, ismernie kell azoknak az erőknek a természetét, amelyek az álomban tartják.

Először is fel kell ismerni, hogy az alvás, amelyben az ember él, nem normális, hanem hipnotikus álom. Az ember hipnotizált állapotban van és ez az állapot állandóan erősödik benne. Minden úgy tűnik, mintha volnának bizonyos 'erők' amelyeknek hasznos és előnyös volna az embert hipnotikus állapotban tartani és megfosztani attól, hogy a valóságot lássa, helyzetét felismerje.

Egy bizonyos ázsiai mese egy nagyon gazdag mágusról szól, akinek sok birkája volt. Ez a mágus nagyon fősvény volt. Nem akart juhászokat felvenni és kerítést sem akart felállítani a földje körül, ahol a birkák legelésztek. Ennek következtében a birkák gyakran betévedtek az erdőbe, szakadékokba estek, elvesztek és főleg elmenekültek, mert tudták, hogy a mágus a húsukat és bőrüket akarta és ez nem tetszett nekik.

A mágus végre talált egy megoldást: meghipnotizálta a birkákat és először azt sugalmazta nekik, hogy halhatatlanok és semmi bajuk nem fog történni, amikor megnyúzzák őket, ellenkezőleg ez nagyon jó, még kellemes is lesz; azután a mágus azt sugalmazta nekik, hogy ő egy jó gazda, aki annyira szereti a nyáját, hogy képes érte akármit megtenni, harmadszor azt sugalmazta, hogy akármi történik is velük, nem most fog történni, legalábbis nem a mai napon, tehát emiatt nem kell nyugtalanodniuk. Azután azt sugalmazta, hogy nem is birkák, hanem egyesek oroszlánok, mások sasok, a többiek pedig emberek, vagy mágusok.

Ezzel minden gondja és baja megszűnt a birkákkal, azok többé soha nem szaladtak el, hanem csendesen megvárták azt a percet, amikor a mágus húsukat, bőrüket vette.

Ez a mese nagyon jól illusztrálja az ember helyzetét.

(P.D.Ouspensky: Egy ismeretlen tanítás töredékei)

Istenem, mi választ el Tőled? Te nem választod el Magadat tőlem. Mi az én életemben az, ami elválaszt engem Istentől? Ezt kell világosan meglátni, s azután megtenni a kellő intézkedéseket, szaggatni, vagy korlátokat vonni, gyomlálni és irtani, ahol szükséges. Ez a lelki gyakorlat feladata. És ennek a feladatnak a megoldására, erre kell az alkalmi külső csend a folyamatos belső érdekében.

(Bulányi György: Lelki gyakorlatos elmélkedések)

BULÁNYI GYÖRGY

TÁDÉÉK...

(ESKETÉS – MISE – PRÉDIKÁCIÓ)

Nagyon hideg volt az év elején, amikor egy januári szombat délután lerándultunk Tatára, Tóvárosba, hogy megessek egy ifjú párt - három gyerekkel. Hogy miért nem tudtak korábban esküdni, könnyen kitalálható: a vőlegény-apa valamikor ifjúságában elhitte, hogy embernek való a celibátus, s elment papnak. Teltek az évek, múltak az évek, s vagy arra jött rá, hogy még sem embernek való az a celibátus, vagy arra, hogy annak való volna, de hát ő nem ember. Ezt nem tudjuk pontosan, hogyan is volt.

Csak azt, hogy amikor elszánta magát a házasságra, azonnal kérte az illetékes római hatóságokat, hogy mentsék fel meggondolatlanak bizonyult ígérete alól, melynek ellenében pappá szentelték. Azonnal kérte, de a kérést csak akkor teljesítették, amikor a gyerekek száma már háromra rúgott. Hét határra szóló nagy esküvő volt. Igazi Bokor-találkozó. Amit leginkább abból lehet megállapítani, hogy egy Cserta Gábor nevű nagyvállalkozó húzta a templomon belül és kívül a talpalávalót.

Egyébként volt mise is, meg prédikáció is nemcsak esketés és dinom-dánom. Bizonyítéka ennek a komputerem által megőrzött szöveg:

Kedves Bea, Tádé, Gyermeked és velük együtt ünnepelő, örvendő Testvéreim!

Jó két hete megkérdeztem Tádét, milyen szentírási szövegeket kíván e nászmisében. Azt mondta, hogy a vasárnapiakat, amiket már megnézett, s nagyon jóknak talált. Ennek lett következménye, hogy a "B" liturgikus év 2. évközi vasárnapjának a szövegeit hallottátok, s én most e nászmisén válogathatok, hogy Sámuelről szóljak nektek, vagy arról, hogy a Szentlélek temploma vagytok, vagy hogy Jézus az Isten báránya.

Mivel Bea és Tádé nem kettesben, hanem Ágota, Agapé és Lukács társaságában jelentek meg itt az Úr színe előtt, hogy örök hűséget ígérjenek egymásnak, úgy gondolom olyasmit kell mondanom, ami képes a gyerekek érdeklődését is felkelteni, s a felnőtteknek sem lesz az átlagosnál unalmasabb. Sikerül-e, majd meglátjátok?!

Kezdem Sámuellel. Tádé szerint az Isten - apácskánk. S ez az apácska nagyon érdekelt a Kovács család

dolgaiban is, s ennek következtében mást se csinál, minthogy szólongatja őket. Tádé, Tádé, megtetted már, amit Bea, Ágota, Agapé, Lukács annyira vár, hogy megtegyed? S mivel Isten nem személyválogató, ennek következtében mondja azt is, hogy: Bea, Bea, megtetted már, amit Tádé, Ágota, Agapé, Lukács várnak tőled? S ugyanígy szólítja Ágotát is: Ágota, Ágota! Agapét is szólítja: Agapé, Agapé! Lukácsot is: Lukács, Lukács! Meghallják, hogy szólongatja őket Apácskánk? Bizony, meghallják, mert van lelkiismeretük. És mit hallanak? Azt, amit apjuk és anyjuk: Megtetted már Ágota, Agapé, Lukács, amit a többiek várnak tőletek? Miért ilyen rámenős Apácskánk? Miért érdeklődik a Kovács család dolgai iránt ilyen behatóan? Hát csak azért, mert Isten - apácska, s nagyon fontos neki, hogy a Kovács család dolgai rendben menjenek. Azok meg akkor mennek rendben, ha Lukács meg Agapé meg Ágota meg anya és apa kívánságai teljesülnek. Biztos ez? Hátha valamelyikük olyasmit kíván, ami Apácskának nem tetszik? Nem szabad előfordulnia, s Apácska gondoskodik róla, hogy ne történjék meg. Hogyan teszi?

Úgy, hogy apát is, anyát is, meg a három gyereket, Ágotát, Agapét, Lukácsot, mindegyiket külön-külön, a Szentlélek templomává tette - s már itt is vagyunk a második szövegnél. Ahogyan ez a tóvárosi templom Isten temploma, úgy Templom ők is. Van ennek értelme? Ebben a tóvárosi templomban van oltár meg padok és harang. A Tádében ezekből nincsen semmi. Még Beában sincs! Hogyan férnének el a gyerekekben? Hát a Szentlélek templomának más a felszerelése. Mi van benne? Az első, ami van benne: a segíteni akarás. Ki-ki abban akar segíteni, amire a többieknek szükségük van: pl. befűzni a cipőt, helyre tenni a játékokat, segíteni megcsinálni a leckét - ezek a padok, amikbe Így kell beleülni. A második, ami a Szentlélek templomává teszi őket: az adni akarás. Mit akarnak adni? Mindegyik azt, amit várnak tőlük. Apától pl. azt, hogy tengernyi elfoglaltsága mellett legyen azért otthon is. Anyától, hogy főzzön finomat, a gyerekektől pedig, hogy megtegyék, amit szüleik kérnek tőlük. Ez az ő templomuk oltára, amit így tudnak feldíszíteni. És mi van még ebben az öt Szentlélek-templomban? Van még valami, talán a legfontosabb. Mi ez? A megbocsátani akarás. Nincs duzzogás, nincs veszekedés, nincsen csúnya arcokat vágás. Hogy ne is említsem az egymásra rákiabálást, verekedést, ami aztán végleg nem illik bele a Szentlélek templomaiba. Ez a harang, amely messzire hirdeti, hogy a Kovács családban élni jó, ott nem bántják egymást, és mindent szívből megbocsátanak. Hát ilyen a Szentlélek temploma. Tele van akarással: Segíteni, adni, megbocsátani - ezt akarják benne. S a templomban imádkozni is szokás. Hát imádkoznak is érte minden este, hogy ebből a sok akarásából valami nagyon szép dolog szülessen meg. Hát az meg micsoda?

Az, ami miatt Jézus eljött közénk. Jézus egyszer csak megjelent a Jordán vizénél. Sétált fel s alá. Észrevette őt Keresztelő János, akit körülvettek a tanítványai. Addig-addig sétált Jézus ott, a Jordán vizénél, amíg a Keresztelő azt nem mondta róla a maga tanítványainak, hogy: Nézzétek, ő az Isten báránya! Többet nem mondott, de két tanítványnak, Andrásnak meg Jánosnak, ennyi elég volt, hogy utána menjenek a sétáló Jézusnak. Mért mentek utána? Hát, már csak megnézik, hogy milyen is az Isten báránya. Amolyan bárányt, ami nem az Istené, láttak már eleget. Izrael földje tele volt pásztorokkal, azoknak meg voltak bárányaik: a Simon, meg Júda, Benjámin, Áser, meg Neftáli bárányai, már amilyen nevük volt a pásztoroknak.

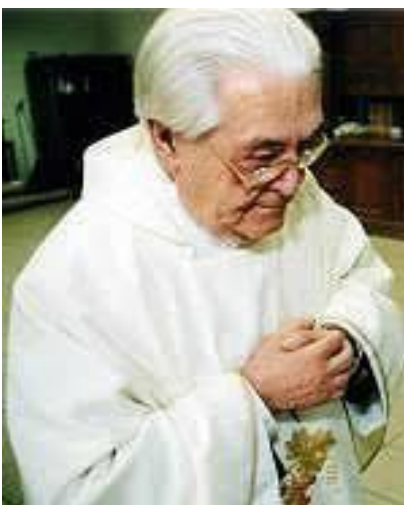
Jézus meg észrevette, hogy mennek utána. Megfordult s megkérdezte tőlük, hogy mit akarnak. Nem árulták el Jézusnak, hogy meg akarják maguknak jobban nézni, hogy miféle bárány is ő. Csak megkérdezték tőle, hogy hol lakik. Jézus meg úgy csinált, mintha elhitte volna, hogy a lakásviszonyai érdeklí őket, s azt mondta nekik, hogy jöjjenek csak, s nézzék meg a szállását, hogyha már arra kíváncsiak. Amikor mindez történt, délután négy óra volt. A két tanítvány pedig késő estig Jézusnál maradt. Volt idejük elég, egy fél nap, hogy a székét is megnézzék, meg az asztalt, az ágyat, a szekrényt is. De nem is azért mentek, hanem hogy megismerkedjenek vele. Amikor hazamentek, András azt mondta róla a testvérének, Simonnak, hogy megtalálták a Messiást. Micsodát? Hát azt a valakit, akit maga Isten bízott meg azzal, hogy megtanítsa minket arra, hogyan is kell egy feje tejére állított világot a talapára állítani. Hát a feje tetején áll a világ? Bizony azon. Képzeljétek csak el, milyen is volna a világ a Kovács családban, ha mondjuk, Lukács vagy Tádé el kezdene otthon parancsolgatni, hogy ez legyen, meg az legyen. S a többieknek, Beának, Ágotának és Agapének az volna a dolguk, hogy engedelmessékedjenek annak, amit Lukács meg Tádé mond, ha tetszik nekik, ha nem. S ha nem tetszik, akkor a bösz Lukács meg Tádé telefonálna és kihívná a rendőrséget, hogy csak vigyék el Anyát meg a lányokat a dutyiba, mert nem engedelmessékednek. Hát ez a feje tetejére állított világ, amiben van rendőrség! Hát nem kellene lennie? De nem ám! Jézus országában nincsen semmi ilyesmi, ott mindent szépen megbeszélnek egymással. S nem kell telefonálni a rendőreinek, mert ott nélkülük is rend van. A rendőroket meg el lehet küldeni a gyárakba, hogy valami hasznos munkát végezzenek... kenyeret süssenek, cipőket csináljanak.

Ebben az országban, amelyet Jézus Isten országának nevezett, főleg azért nincs szükség rendőrökre, katonákra, fegyverekre, puskákra, mert nincsenek benne szegények meg gazdagok. Azért nincsenek, mert az a rend, ami a Kovácséknál. Ott mi a rend? Hogy is mondjam? Kitalálok valami nagyon finomat, amit

mindenki szeret. Megvan: őszibarackbefőtt, azt mindenki nagyon szereti. Anya mindenkinek ad belőle. Ha sok van, sokat. Ha kevés van, elosztja, hogy mindenkinek jusson. Ez volna a rend, a világ azonban a feje tetején áll, és nincs benne rend, mert az egyik családnak egyáltalán nincs őszibarack befőttje, a másiknak meg annyi van, hogy elrontják vele a gyomrukat, vagy ami még rosszabb, megpenész addig a kamrában. Hát ilyen a feje tetejére állított világ, ahol még nem találták meg a Messiást. De, ahol már megtalálták, ott már nincs olyan, hogy ez az enyém, s ahhoz neked semmi közöd..., hanem csak az van, hogy minden a miénk. Lukács, nem a Kovács Lukács, hanem a szíriai orvos meg is írta az Apostolok Cselekedeteiben, hogy azok, akik már megtalálták a Messiást, azoknak egy volt a szíve-lelke, egyikük sem mondott birtokából semmit sem a saját tulajdonának, hanem mindenük közös volt... nem is akadt közöttük szűkölködő, mert azok, akiknek földjük vagy házuk volt, eladták, s az eladott javak árából mindenkinek adtak, kinek-kinek szükségéhez mérten.

Dehát, aki nem hallja meg, hogy az Isten szólongatja őt: Pista, Pista!, akinek a lelke nem a Szentlélek temploma, aki meg nem találta még a Messiást, az igyekszik gazdag lenni, és rendőrt meg katonát akar javai védelmére. Ha pedig nem sikerül neki gazdagnak lennie, akkor fegyvert szerez, hogy megölje a gazdagokat, akik miatt nem tudnak élni a szegények. És mindenki öl mindenkit. Ilyen a feje tetején levő világ,ilyent rendeznek be maguknak, akik nem mennek utána Jézusnak. Hogy ez ne így legyen, hanem hogy a világ Isten Országává formálódjék, ezért sétált Jézus a Jordán partján fel s alá. S hogy a Kovács családban minden úgy legyen, ahogy Jézus akarta, most csinálunk valami szépet. Mit? Isten áldását kérjük Tádéra, Beára, házasságukra. Ne várjunk vele tovább!

2000. november 9.

BULÁNYI GYÖRGY

MILYEN AZ ODAÁT?

Istenem, Istenem, amíg fiatalok vagyunk a halál olyan, mint a baleset: megtörténik egy pillanat alatt, s az most már múlt, s nincs mit tenni vele. Amikor megöregsünk és megérünk a halálra, elkezünk foglalkozni vele, mint közös sorsunkkal. Elsődlegesen nem is a halállal, hanem csak azzal, hogy miként jutunk el odáig. Mert nem adják ingyen. Általában meg kell szenvedni azért, hogy eljőjön a végső óra. Ha nagyon nehezen jutunk el oda, mondja is a környezetünk: *Nem tud szegény meghalni.* Ez a küzdelem a halálért lefoglalja majd minden energiánkat, s a legvégén már nem a majd mindent, hanem a mindet, az egészet.

Amíg ez az idő bekövetkezik, addig még van erőnk s időnk gondolkodni az odaátról, aztán meg nagyobbára másra sincs erőnk. Mondtam már a múlt héten is, hogy a prédikációim egyre inkább személyes vallomások. Hát a mostani is az lesz. Tudom, hogy van Isten, van túlvilág, s nekem benne örökéletem. Tudom? Nem tudom. Csak hiszek benne. Így neveltek, ezt tanultam, s hogy ezt mondjam, ennek képviselőre kaptam jogsit is egyházunktól. Tehát mondom nem azt, amit tudok, hanem csak azt, amit hiszek. Pedig jó volna tudnom is, hogy van-e folytatás, s ha van, milyen az a folytatás. Közös emberi sorsunk ez a – nem tudom.

Így aztán én sem tudom, s ennek következtében csak elképzelek valamit. Mit? Hát azt, hogy – legalább én arra készülök – odaát is azt fogom csinálni, amit idelent csinállok. Itt lent, mit? Ha elmúlik egy vasárnap, már azon kezdek gondolkodni, hogy mit fogok prédikálni a következőn. Ha megvolt egy kisközösségi találkozó, már azon töröm a fejem meg a szívem is, hogy milyenné tegyem a következőt. Amíg élek, és nem kezdem meg haldoklásomat – feladatokban élek. Feladat nélkül nincsen élet. Amikor megszűnik a feladat, olyankor próbálják meg nem kevesen a haldoklási szakaszt kiiktatni életükből azzal, hogy öngyilkosok lesznek. Valljam meg, hogy egy kicsit irigylem is őket? Hogy meg tudják ezt tenni? Megvallom. De engem nem vinne rá a lélek. Miért? Mert mindig azt tanultam, hogy ezt nem szabad megtennem, s nem akarok vétkezni – ha nem muszáj, ha van erőm elkerülni. S ez nagyon erősen él bennem. Bár azt is megvallom Nektek, hogy nem elégít ki, amit papok és nem papok mondanak arról, hogy mért nem szabad ezt megtennünk. De erről egy külön prédikáció kellene, amit inkább csak egy kisközösségi találkozáson tudnék elmondani, ahol hozzá is szólhatnak testvéreim ahhoz, amit mondok.

Mondtam, hogy addig él az ember, amíg van feladata. Én el sem tudom képzelni, hogy mi az: nyugdíjba menni. Én nem mentem még, mert van feladatom, s a nyugdíjhoz annyi a közöm, hogy valakik

átutalják azt, én meg odaadom azoknak, akik eltartanak, hogy legyen nekik, miből eltartaniuk engem. Tanultam életem során azt is, hogy a régészek, akik elmúlt századok, évezredek sírjait kiássák, tárgyakat találnak a csontvázak mellett. Miféleket? Olyanokat, amelyekre szüksége lesz a halottnak odaát. Ha földi életében vadászott, akkor nyílvevőket tesznek melléje, s odalent nem eszi meg azokat egészen a rozsdá, s a régészek megtalálják a nyilakat. Úgy képzelik, hogy a halottak odaát is folytatják – akik éppen ezért talán nem is igazán halottak –, amit idelelt is csináltak.

Én gondolkodom meg írok. Amivel gondolkodom, annak maradékát megtalálják a régészek, ha el nem égetnek. Megtalálják a koponyámat. A számítógépet meg a nyomtatót kellene a síromba tenni, mert a ceruzát, tollat már nem igen tudom használni. De gépeket nem tesznek a koporsókba, mert nem is biztos, hogy odaát van-e kapcsoló, amit bedughatunk a hálózatba. Marad tehát az, ami a koponyámban van, az agyam. Ha egyszer én tovább élek, tovább kell élnie annak is, amivel gondolkodhatom. El nem tudom képzelni, hogy meglegyek gondolkodás nélkül is. Descartes is mondta: *Gondolkodom, tehát vagyok.* Én meg folytatom a híres, nagy franciát: *Ha nem gondolkodom, akkor nem is vagyok.* Hogy odaát miféle eszközök állnak majd rendelkezésre a gondolatok rögzítésére, a számítógép helyettesítésére – erről meg még sejtelmem sincs. Ezt is majd csak odaát látom meg. Vagy ott talán nem is kell majd rögzítenem, amit gondolok, mert odaát időtlenség van? Múlt, jelen, jövő egybefolyik? Talán így van, de ezt sem tudom.

Nem csak akkor nem vagyok, ha nem gondolkodhatok. Akkor sem vagyok, ha másképpen gondolkodom, mint ahogyan gondolkodom. Ha uralkodni, gazdagodni meg verekedni kellene odaát, megkérném az odaáti illetékest, hogy engem valahova máshova küldjön, mert én ezekhez nem értek, s ezeken egyáltalában nem akarok és nem is tudok gondolkodni, még kevésbé tenni – nem akarom ezeket. Mindez annyit jelent, hogy odaát is lehet szeretni. Nem parancsolgatni senkinek, nem verekedni semmiért, és nem akarni az ottaniakból sem többet, mint amennyi mindenkinek jut. Odaát van a megvalósult Isten Ország. S odaát is tudni fogom, hogy ideát még nem valósult meg az Isten Ország. És azt képelem, hogy odaát is az ideát megvalósuló ország lesz a legfőbb gondom. S erről gondolkodom majd.

S az én gondom lesz ott a többieknek is és mindenkinek a gondja. S azt is képelem, hogy odaát már világosabban fogom látni az ideáti történeteket, mint ahogyan most látom. S ezzel így lesznek a többiek is, akikkel ott majd találkozom. Lehet, hogyha normális ember lennék, s nem ilyen félszárnyú madár, akkor mindenképpen a feleségemet és a gyerekeimet keresném meg, vagy várnám, hogy megérkezzenek. De

hát mivel nekem egyik sincs, nem erre a srófra jár az eszem.

Jézusnak mai szövege mindezekben nem nagyon igazít el: *úgy fogunk élni, mint az angyalok, és nem házasodunk odaát.* De hát a nem-házasodás nem foglalkozás. Nem fogunk reggelizni, ebédelni, vacsorázni – ez sem foglalkozás. Az a foglalkozás, amivel eltöltjük az időnkét. Nem tudom, hogy mivel töltik idejüket az angyalok. Erre lehet az a válasz, hogy ott az időtlenség létezési módjában leszünk. De ebből még midig nem tudom, hogy mit fogunk csinálni abban az időtlenségben. Azt, hogy semmit – ez számomra képzelenség. Descartes nyomán mondom: *Csinálok valamit, tehát vagyok. Nem csinálok semmit? Akkor nem vagyok.* Marad tehát a kérdésem, hogy mit fogok csinálni, ha egyszer vagyok, és odajutok, ahol nincsen idő. Kell az időtlenségnek is valami abba és oda beleillő tevékenységének lennie. De hogy mi ez a tevékenység, azt megint csak nem tudom. Ez a *nem-tudom* malom nem működik. Nem leszek okosabb tőle.

Visszatérek tehát inkább a meghaláshoz – ha már ennek előtte vagyok, vagyunk. Gond volt ez mindig, vagy pedig csak ma az? Lehet, hogy nagy butaságokat fogok mondani, de azért elmondom, amit gondolok róla. Azt hiszem, hogy *ez a gond is valamelyest mai betegség.* Gondolom ezt először azért, mert nagyszüleimnek és szüleimnek nem volt ilyen gondja. Egyik nagyapám meghalt, mielőtt megszülettem volna. Róla semmit sem tudok. A másik nagyapám kispap koromban halt meg. Meg is látogattam őt a kórházban. Pár napot töltött ott, s mivel a kóteremben nem lehetett pipázni, szépen kiment a WC-re, és ott pipázott. S gond nélkül meghalt pár nap alatt. Nagyanyáim még megérték újmisémet. Olyan hetvenévesek voltak. Mind a ketten otthon, Mátyásföldön haltak meg, ahol nevelkedtem. Négy unokájuk, a testvéreim, még odahaza voltak. Nagymamáim is pár nap alatt mentek el. Engem Debrecenből már haza sem hívtak, hogy búcsút vegyek tőlük. Nem adtak időt rá, olyan gyorsan mentek el.

Áttérek szüleimre. Apám már 77 évet élt. Éppen látogatóban voltak szüleim egyik testvéremnél, Szolnokon. Rosszul lett. Történt valami az agyában, s az orvos megmondta, hogy csak pár napja van hátra. Lehívtak. Mentem. Áldozni akart. Elmentem ottani papbarátomhoz, hoztam eucharisziát, s megáldozott. Egyszer csak felugrik, és kimegy a WC-re. Majd visszafekszik. Anyám kínálná tejjel. Határozottan válaszol: Nem kérem. Ott álnak az ágya mellett, s nővérem, aki egészségügyi, egyszer csak megállapítja, hogy abbamaradt a légzése, s anyám összeesik. Elmondjuk az imakönyvből az odaillő imádságot. Anyám pedig majdnem megérte 80. születésnapját, s előtte végig kézimunkázott – nekünk, gyermekeink.

Aztán kórházba került, s ott talán tíz nap multán meghalt.

A napokban halt meg Polcz Alain. Piszokul szenvedett közel fél éven keresztül és magatehetetlenül, bár egy sereg ember állt rendelkezésére, Ő, aki a szépkönyveket írta a hospice-ról. Arról, hogy hogyan is kell szépen átsegíteni embertársainkat odaátra. Hasonló, kínos módon halt meg pár éve egyik öcsém is. Szóval azt gondolom, hogy a nem is olyan régi időben még tudtunk meghalni, s ma már nem tudunk? Igen, ezt gondolom. S mi lehet ennek az oka? Az, hogy nem családban élünk. Úgy kell hozni valakit mellénk, mire meghalnánk, hogy gondot viseljen ránk. Vagy el kell vinni bennünket valami meghaló helyre: öreg-otthonba. Vagy fizetnünk kell érte, hogy legyen valaki mellettünk. De az sem tud reggeltől estig, és estétől reggelig velünk lenni. Mért van mindez így? Mert nagyon gazdagok lettünk. Mert több a lakás, mint az ember. Budaváriban ma lakik néhány öregember. Jó száz éve még 250 ember lakta. S nem volt több porta, mint amennyi ma van. Üresek a porták. Mindegyikben két öreg él, vagy csak egy. Vagy üres a ház, és eladó. Egy pusztuló, egy gazdag társadalomban meghalni is nehezebb, mint ott, ahol nyüzsgés még körülöttünk az élet.

Nemcsak meghalni nem tudunk. Szülni sem tudunk. A nők harminc éven túl akarják megkezdeni a szülést. Anyámnak 28 éves korára már három gyermeke volt. Számomra kiesett valahogyan a világ feneke: nemigen értem a dolgokat. Vannak a Bokorban tudós férfiak, akik mindenképpen bizonyítják, hogy milyen nagy baj az emberiség túlszaporodása, ami az elmúlt században indult meg. A magam szűk béka-, vagy magyarlátásomból csak azt tapasztalom, hogy fogy a nemzetünk, s ebből ered az a baj is, amely miatt panaszkodik mai prédikációm. Az, hogy nagyon nehéz meghalnunk. Amikor szegényebbek voltunk, kevésbé volt nehéz. Erről is kellene egy külön prédikáció.

Olvastam valamikor egy Gárdonyi novellát. A haldokló öreg paraszt érzi halálát, és papot hivat. A pap beöltözik karingbe, és két ministránssal megy a falun keresztül – a ministránsok közbe-közbe ünnepélyesség okából szerszámukkal csendítenek egyet-egyet –, hogy feladja neki az utolsó kenetet. Megérkezik, és a haldokló nincs az ágyába. Éktelen haragra gerjed. A haldokló paraszt felesége nyugtatja a plébánost: Jön az uram mindjárt, csak eszébe jutott, hogy meg kell igazítania még egy cserepet a tetőn, mert ott befolyik az eső, de jön ő mindjárt. Jön is, és befekszik az ágyba, s a plébános elláthatja őt a szentségekkel. Majd távozik karingben és a ministránsokkal, és megy vissza a plébániára. Még haza sem ér, már szalasztanak egy gyereket utána, hogy harangoztasson, mert meghalt már, akit az imént ellátott.

Sántha Ferenc is írt egy novellát. Ennek címét is tudom: *Sokan voltunk*. Alig van ennivaló a háznál meg a faluban, éheznek az egész család is. A nagypapa, aki már semmit sem tud mozdítani javukra, mert elmúlt már felette az idő, szól is a fiának. Mit? Azt, hogy elmegy a bűdös barlangba. Székely földön vagyunk, ott van a bűdös barlang. Bejelentésére a fia, az ember, szól az asszonynak, hogy megfőzheti a tyúklevest. A nagypapa meg magában megeszi az egészet, csak egy combot tesz zsebébe – kedvenc unokája számára. Aztán tiszta ruhát vesz magára. Alsót és felsőt. Majd megindul. Egy darabon elkíséri a fia. Aztán az öreg magában indul a barlang felé. Amikor odaér, leveti a felső ruhát, az alsót is, szépen összehajtja és egymásra rakja őket, és bemegy a barlangba. Másnap megy ki a barlanghoz a fia. Megtalálja a szépen összehajtott ruhákat, s annak egyik zsebében a tyúk egy combját a kedvenc unoka számára. A szegények megtalálják a megoldást. Öngyilkos lett a nagypapa? Azt hiszem, hogy nem, hanem áldozat. Feláldozta életét, hogy könnyebb legyen a családnak. Nem ismerem az általam nagyra becsült Wass Albert öngyilkosságának körülményeit. Ő is ilyen volt? A környezetét akarta megkímélni a vele bajlódástól? Nem tudom.

Summázok. Időnként bizonyos állatfajok is túlszaporodnak, aztán egy idő multával leáll ez a szaporodás. A természet gondoskodik róla, hogy se a tigrisek, se az oroszlánok be ne borítsák az egész földtekét. A tudósok is gondoskodni akarnak róla, hogy mi, emberek ne szaporodjunk túl. De azért Isten munkájába ne avatkozzunk bele! Van a Bokorban egy tíz gyerekes család. Az első gyerek neve Péter. Már harminc évének közepén jár. Felesége, a Kati, most várja ötödik gyereket. Hogy Péter és Kati időnként szusszanhassanak is, egy hétvégre a négy meglevő gyereket elviszi magához Péter testvére, Eszter, aki mostanában ment férjhez, ezért még gyermektelenek. A négy gyerek – két fiú és két lány – örül ennek, és megtanácskozzák Eszteréknél, hogy anyjuknak most fiút vagy lányt kell szülnie. A fiúk fiút, a lányok lányt akarnak. Végül is abban állapodnak meg, hogy akárminő születik is most, nekik összesen nyolc testvére van szükségük: négy fiúra és négy lányra. A már meglevő lányok közül a nagyobb, a hét éves Bori elmondja, hogy neki is nyolc gyereke lesz majd. A négy lánynak már tudja a nevét, el is sorolja őket. A fiúk nevét még nem tudja, csak egyét: Benedek. Így hívják a bátyját is.

A tudósok okoskodnak, az istenszeretők meg szülnék. A nagyszülők tizet. A 10 gyerek már vagy 15-nél tart, s az egyik unoka, a Bori meg nyolcat tervez. Nem tudóskodnak, csak teszik, amire a szívük hajtja őket. Meg is fogják kapni Istentől a jó halál ajándékát. Mindannyian, mire nagyszülők lesznek. Meg előtte be-

népesítik a földet. Meg magyarról is gondoskodnak. Hogyan? Csak úgy, hogy szeretnek.

Ma november 11-et mutat a naptár. Hét napja volt Halottak napja, s én a múlt vasárnap nem emlékeztem meg a halottakról. Megpróbálom igazolni magam – Jézus mai szavaival: *Isten nem a holtak Istene, hanem az élőké.* Régi történetet mesélek el most. 1968-at írt a naptár és november 1-ét. Ennek az évnek elején ismertem meg a halászelki papot, aki öt hónap alatt elolvasta KIO mind a hat számizdat kötetét, s meghívott Halásztelekre misét mondani november 1-én estére. A kocsmából átalakított templomhelység zsúfolásig megtelt. Nem miattam, hanem azért, mert akkor jöttek a temetőből, és a legtöbbje ünnepi feketében. Magam pedig akkoriban a Tempo vállalat szállító munkása voltam, s nem gyakorló lelképásztor. Az előtte való nap még trógeroltam valahol. Dehogyan gondoltam arra, hogy hallgatóim lelke tele van halottaik emlékével, s az elmúlt órákban nézték a gyertyák és mécsesek fényét, amiket halottaik sírján gyújtottak. Én meg felolvastam az aznapi evangéliumot a nyolc boldogságról. S utána az oltár előtt fel s alá sétálva egy fél órát beszéltem nekik az Isten Országának gyönyörűségéről és boldogságáról, melyet bizony megcsinálhatunk, ha elkezdünk úgy élni, ahogy Jézus a nyolc boldogságban elmondta. Döbönt csendben hallgatták. Amikor vége lett a misének, s bementem a sekrestyébe, akkor Domb Feri, mert így hívták az engem meghívó plébánost, széjjel mosolyával fogadott és mondta: Na ezeknek most jól belelovagoltál a kegyeletükbe, mert most jöttek a temetőből! Mit bántam én, hogy honnan jöttek. Akkor voltam először Halászelken, már csak kihirdetem neki, amit rám bízott Jézus, mint tanítványára, az Isten Országát. Jézus sem mondott halottak napi prédikációt.

S ez a megbotránkoztató igehirdetésem mégis jelentős dátum lett a a Bokor történetében. Az lett, mert ott volt a prédikáción két fiatal is, a Náci meg az Öcsi, akik most negyven év után is emlékeznek erre a halászelki estére, mert innen számítják a maguk jézusi elköteleződésük történetét, amely hála Istennek máig is tart, és hozza a gyümölcsöket, alighanem haláluk órájáig és még majd utána is.

Ezért aztán én ma is felmentve érzem magamat, hogy a múlt vasárnap nem arról beszéltem nektek, hogy imádkoznotok kell hallottaitokért, akik a tisztító tűzben szenvedhetnek még bűneikért. És most sem prédikálok erről, mert nem tudom sem azt, hogy mit csinálnak odaát az én halottaim meg a ti halottaitok. Hanem inkább arról, hogy mit kell csinálnunk annak érdekében, hogyha meghalok, hogyha meghalunk, ott mindenképpen találkozzunk azzal az Istennel, aki majd azt mondja nekünk: Menj be Urad örömébe. Amen.

DOMJÁN ANITA

ÉGI BÉKE A FÖLDÖN - DOMBI FERENC –

EGY KATOLIKUS PAP PÁRBESZÉDE ÉGI LÉNYEKKEL

Jézus tanításai a Hang kötetekben A 43 Hang kötet szerzője Dombi Feri bácsi, aki 1927 november 25-én született (Hont.m.) Szob községben, egy tizenkétgyermekes család ötödik gyermekeként, mint első fiú.

Tanulmányait Székesfehérvárott és Szegeden végezte. 1954-ben szentelték pappá. Egy évig káplán, majd hitoktató. 1960-tól az állam nem engedélyezi hivatalos működését Székesfehérvárott és Nagy-Budapest területén.

1976. október 4-én LÉLEKKERESZTSÉGBEN részesül Alsószentivánon.

1977-től nem kap engedélyt önálló működésre. 1979-től Pátkán működhet, mint plébános, egészen nyugdíjaztatásáig, 1987-ig. Ezután két hónapot tölt Medjugorjében, ahol törött lába csodálatos módon egy pillanat alatt meggyógyul. Az előző politikai rendszer bukása után, 1991-ben engedélyt kap a Váci Megyés Főpásztortól arra, hogy INÁRCRS községben kiegészítő lelképásztori munkát végezhesen. Itt a hívek áldozatos szeretete és a helyi önkormányzat jóindulatú hozzáállása folytán két év alatt plébániát építenek számára, s a Váci Megyés Főpásztortól folytatólagosan évenként engedélyt kap a további működéshez. Itt, INÁRCSON erősödik meg benne a HANG, melyben égi lények gondolatait ismeri fel. E könyv ezeket a gondolatokat tartalmazza. "Míg idea valami, addig csak hordozóját boldogítja. A megvalósult idea kell, hogy hordozza Alkotóját. Erre és ezért teremtettelek!" (HANG) Működési engedélyét 1997 őszén, a Váci Megyés-főpásztor, a Váci Egyházmegye területére vonatkozóan visszavonta, majd azt 1999 őszén ismét visszakapta. Betegsége miatt 2002-től a székesfehérvári papi otthonban élt. 2004. május 1-én elhagyta a földi világot, és égi otthonába költözött. Jelet kértem a Szűzanyától A bokszbajnok-jelölt üzenetet kapott: papnak kell lenned! Nem ment minden simán Dombi Ferenc életében az elmúlt évtizedek alatt. Vitte a párt

- Egyáltalán nem papnak készültem, hanem tornatanárnak. Harmadik helyezést értem el az országos középiskolai bokszbajnokságon, és a párt is vitt mindenfelé. Bevallom, nem bántam, mert ezeken a

rendezvényeken elszavaltam a magamét, azután el is tűnhettem. A többieknek viszont végig kellett állniuk az egészet.

1948-ban történt. Egyedül mentem haza egy ligeten keresztül, megjelent Jézus, és azt mondta: - Papnak kell lenned! Nem tudom másképpen elmondani. Nem is lehet mihez hasonlítani, mert valóságosabb volt bármilyen földi dolognál. Jó negyedórát vitáztam is Vele, hogy nem lehet, ebből botrány lesz. Éppen akkortájt jelent meg a helyi újságban nagy betűkkel, hogy Dombi Ferencet továbbtanulásban támogatni fogja a párt. De Ő nem tágított, s én elfogadtam, nincs mese, ha Jézus hív, pap leszek. Beszélték utóbb is városszerte: képzeljétek, a Dombi Feri, a nagy kommunista elment papnak! Én azóta, hogy beléptem a papi szeminárium ajtaján, boldog ember vagyok. Ég és Föld között Úgy tartják, az az igazi beavatott pap, aki élő kapcsolatot tart fenn az égi magasságok és a földi hívek között. Feri bácsi pont ilyen, hiszen a benne megszólaló Hang már hívek és kíváncsiskodók ezreinek adott feleletet, útmutatást. "Felsőbb utasításra" könyv alakban is megjelentek a kérdésekre érkező válaszok, amelyek száma eléri a négyezer-ötszázat. Az egyház soha nem nézte jó szemmel ténykedését. Hosszabb mellőzés után, a rendszerváltást követően ugyan engedélyt kapott arra, hogy Inárconn segítséget lelki pásztorként tevékenykedjék, de néhány éve onnan is el kellett jönnie. Ma nincsen plébániája, ám naponta fogad embereket, esténként pedig különböző köröket vezet. Inárcs község, ahol a Hang könyvek megszülettek, állítólag azóta is visszaköveteli papját. Ráléptem, nem fájt

- Mivel sokan jöttek hozzám, a régi állami vezetés nyomást

gyakorolt, hogy állítsanak le. Persze akárhová, küldtek, a fiatalok hamar körém kezdtek gyűlni. Dobáltak is egyik helyről a másikra, hogy sehol ne tudják gyökeret verni. Aztán idő előtt nyugdíjaztak, 1987-ben. Sem az államnak nem kellettem, sem az egyháznak. És akkor még csak 58 éves voltam! Tele gőzzel, energiával. Hát, mondom, mi a csuda ez, hogy senkinek nem kellek? Elmentem a szerbiai Medjugorjéba, ahol rendszeresen

voltak Mária-jelenések. Jelet kértem a Szűzanyától, és meg is kaptam. Ott ugyanis több helyen eltörött a bal lábam. Három orvos vizsgált, s mindegyik úgy látta, hogy ebből nem már nem lesz láb. Én akkor azt kértem, hogy vigyenek abba a szobába, ahol Mária rendszeresen megjelent. Fél lábom egyensúlyoztam a jelenés alatt, akár a gólya, és a vége felé azt éreztem, hogy megy össze a feldagadt lábam. Ráléptem, és nem fájt! Egyetlen pillanat alatt meggyógyult! Sírtam, és ugráltam örömben. Itthon fölkerestem az akkori püspökömet, mert el akartam mondani, hogy milyen nagy öröm ért. Csakhogy nem valami szívélyesen fogadott. Egy darabig lépcsőházakat takarítottam, majd rendszerváltás előtt két évig remetéskedtem. Remeteségemben nagyon sok kötött imát mondtam. Sokkal többet, mint amennyi egy papnak elő van írva. Egyszer csak újra megszólalt bennem a Hang: 'Ne ezeket mond, hanem beszéljünk!' Még körül is néztem, vajon ki az. Attól kezdve akármilyen kérdést tettem fel, Ő válaszolt. Később, miután Inárconra kerültem, azt is kérte a Hang, hogy írjam le a vele való beszélgetéseket, a mások kérdésére jött válaszokat. Hát így születtek a Hang kötetek.

Egy kupica pálinkáért Feri bácsi forradalmár a maga nemében. Igaz, békés forradalmár. Számára nem jelenhetnek kötöttséget vallása dogmái sem, amennyiben belső hangja, meggyőződése mást diktál. - Én katolikus papként sem tudok attól szabadulni, hogy a reinkarnáció gondolatát egyszerűen képtelenség kikerülni. Nem ezt tanultam, mégis minden erre vonatkozó kérdésre azt válaszolta a Hang, hogy igenis van reinkarnáció. Tulajdonképpen, amikor valaki meghal, a tapasztalatát átviszi a másvilágra. Amikor pedig megszületik, előző életének a tapasztalatát és adósságait hozza magával, cipeli tovább. Aki tisztában van ezzel, az könnyebben felülemelkedik a problémákon, és megérti: nem baj, ha a földön a szeretet elsősorban nem élvezet, hanem áldozat, mert ez a boldogság ára. Egy kupica pálinkáért is adni kell valamit. Ha az ember ezeket komolyan átgondolja, abban az esetben ráérez arra is, hogy a Föld lényegében egy kifutópálya. Megette a csuda azt a repülőt, amelyik a kifutópályán csak furikázik körbe-körbe! Az azért van, hogy felszálljon az égbe! Boldogság, vagy bódultság

- Jézus első bejelentése a világtörténelemben így hangzott: "Betelt az idő, elérkezett hozzátok Isten országa, alakítsátok át a gondolkodásotokat!" Nem azt mondta, hogy a körülményeiteket, hanem a gondolkodásotokat! Tulajdonképpen itt a probléma. Mi

mindig a körülményeinket akarjuk megváltoztatni, gondolván, hogy attól jó lesz az életünk. Ez pedig nem igaz. Ez a bódultság iránya. Menekülés, felelősségáthárítás.

Nem én felelek azért, mert boldogtalan vagyok, hanem valaki más. Ez képtelenség! A Jóisten mindenkit boldogságra teremtett. Ha rajtam kívül volna ennek a boldogságnak a kulcsa, tehát ha nem vagyok boldog, a Jóisten gonosz?! (A Web-Hang szerkesztőjének utólagos 'költői' kérdése ehhez, mivel egyesek így gondolják: Vagy pedig nincs is? Visszatérve Feri bácsihoz:) Vagy pedig buta. Mert boldogságra teremtett ugyan, csak nem tudta, hogy más nem fog segíteni nekem. Ilyet kijelenteni káromkodás! Azt szoktuk mondani, hogy az ember elsősorban nyakától felfelé ember. Amíg a fejünkben nincs rend, addig szívünkben sem lesz. Vagyis egyszer meg kell, hogy világosodjunk: a boldogság rajtam múlik, nem a másik emberen.

Rajtam. Én pedig a gondolkodásom szerint fogok boldog, vagy boldogtalan lenni. Én például nagyon jól tudom, hogy az én boldogságom nem függ mástól. Nem felelek másért, én magamért felelek. Ez annyit jelent, hogy mindazt, amit mondok, nem azért mondom, hogy elfogadják. Mindenki azt gondol róla, amit akar. Így van bennem béke. Mindannyiunknak arra kéne ráhajtani, hogy ez a belső béke ne csupán szólam legyen. Ezért itt a földön igenis meg kell küzdenünk.

Forrás: Kiskegyed 2001. január 9.

HAVASI GYULA

VALLOMÁSOK

Bulányi ante portas

Rövid időn belül a második könyv jelent meg, amelynek címlapján ismét egy agyonhallgatott név szerepel: Bulányi György. Az első könyvet a svájci magyar Egyházforum Kiadó adta ki: Egyházrend - Erény az engedelmisség? címmel. A másikat, melynek címe: Páter Bulányi, az Új Idő Lap- és Könyvkiadó, Szokolczay Lajos szerkesztésében.

Szerencsés a sorrend; először szerepel a gondolat, s utána a gondolkodó. A két könyv ismertetésekor is ezt a sorrendet illik követni.

Mitől válik az egyház érdekessé a XX. század emberének? - teszi fel a kérdést Egyházrend című munkájában Bulányi. Mert az bizonyos, hogy az egyház csak akkor jogosult alapítójának nevére, Jézus

Krisztuséra, ha olyan megváltó programot is tud adni a szekularizációt, marxizmust, ateizmust megszenvedett embernek, amely hétköznapi életében kézzel foghatóan jelenlévővé teszi ezt a jót, ezt az üdvöt.

Amely egyház nem ilyen (a mostani felállításában a katolikus), s ezt nem tartja kizárólagosan magyar jelenségnek - az nem vonzza az embereket. Nem vonz a tömegegyház, mert a tömeg arctalan. Nem vonz a beültetett vezetőkkel dolgozó, szentségkiszolgáltató "vállalattá" szűkült, gyerekhittanban és erkölcsi szentenciákban kimerülő hittanítású egyház. Nem vonz, s ennek nem az az oka, hogy alapítója rossz alapot vetett, nem az, hogy az emberek rosszabbak lettek - hisz voltak-e valaha jobbak? Azért nem megy a "kocsi", mert az egyház sok tekintetben távolra került alapítója nyomdokától.

Az evangéliumban fényesen és egyértelműen jelentkező isteni küldött az egyházat az adás, szolgálat és szelídség fundamentumára alapította. Ezt pedig Jézus kis csoportban tartotta szóval és életpéldával átadható örömhírnék. Nem ment el farizeusnak, nem papnak, nem ment népe, vagy a megszállók kegyeltjének: maradt vándortanító, aki abban bíz, hogy kis számú tanítványai valóban lemintázzák életét, és összegyűjtik az egyedüli isteni eszmény - a mindenek alatti emberszeretet - köré a maguk kis számú tanítványi körét.

S ha minden tanítvány így tesz, akkor egy generáció alatt a világ összes katolikus kis, szolidáris, ember méretű és emberarcú közösségekben majd szembeszállhat azokkal a kísértésekkel, melyek az uralkodásra és erőszakosságra is képes emberekből és szervezetekből fakadnak.

A legnagyobb ellenfele ennek a programnak az engedelmisség, amelyet Jézus soha szájára sem vett. Ő ugyanis hallgatott Atyjára. Nem adta neki meggyőződését, nem adta azt senkinek. Olyan szeretetprogramot hirdetett, amely nem teszi szükségessé némelyek felsőbbrendűségét és parancsait. Az egyház az engedelmisség erényét szinte csúcstértékké magasztalta a történelme folyamán, törpésítve ezzel emberek tömegeit, s beállítva őket a saját, avagy akármely más világi hatalom táborába, illetve lövészárkába.

Amint férj és feleség nem az engedelmisség erejében képesek egymást felszabadítóan szeretni, hanem az egyetértés és szabad odaadás erejében, úgy nem hatékony az egyház sem annak erejében, hogy kevesek Isten nevében saját programjuk szolgálatába állítják a sokakat. A népi mondák ismerik Isten kardját, Jézus nem ismerte.

Ő azt állítja, hogy a verekedők csak akkor fogynak el a világból, ha a keresztények testvérré szelídítik, és nem akkor, ha egyre erősebb verekedők próbálják őket

legyőzni. Az ellenséget meggyőzni kell, Golgotára is felmenni képes szeretettel, s nem legyőzni.

A totalitárius pártállam korszakában az állami ellenőrzésből kibúvó kis közösségek szálkát jelentettek. Aki egy kicsit is ismeri a katolikus egyház állapotát, akár csak a magyarét, az nyomban érezheti, hogy ez a tanítás, ez a program az egyház számára sem domesztikálható egykönnyen.

A kisközösség-szervezést Debrecenben kezdte Bulányi, a háború végével, kezdetben a legmagasabb egyházi támogatással. Az ötvenes években ezért ő is leülte a magáét. A II. vatikáni zsinat modern szelei analitikus figyelmét a törőlmetszett jézusi tanításra fordították a fent említett kérdések miatt.

Zseniális, majd ezeroldalas evangélium kommentárjának írása közben újra kezdte összegyűjteni a kis közösségi egyházi hitoktatás elkötelezettség és missziós lendület egyik első magyar képviselőjeként azokat, akiket a történelem szétszórt mellőle. Az egyház és az állam, illetve a népköztársaság és a Vatikán közötti megállapodások alkuja nem tűrte e hajthatatlan szerzetes működését.

Csoportjait Lékai bíborosig a rendőrség, utána - egyáltalán nem "kis lépésekben" - az egyházi hatóságok próbálták berekeszteni. Miklós Imre, az ÁEH volt elnöke mindent elkövetett azért, hogy Bulányit Róma kihívja az országból. Minthogy ez nem sikerült, maradt a helybéli teológiai elitelés útja-módja, amely 1982 tavaszán meg is történt. Az ügyet Magyarországon befejezni nem lehetett, Róma az utóbbi években altatta el - talán véglegesen, talán azért is, mert belátta annak minden egyházi hivatal számára dehonosztáló politikai eredetét.

Bulányi nem szent. Olyan karakter, aki inkább török, de nem hajlik. Az egyházi köztudat semmit sem ismerhetett meg eddig írásaiból - bár hamisított formában még a BM is terjesztette őket a 82-es tárgyalások idején, a tribunai félrevezetése érdekében. A most megjelent két könyv valamelyest bepillantást enged gondolatvilágába, közösségeinek életébe és azokba a viszonyokba az egyházon belül, melyek miatt jogos aggodalom töltheti el a hívőket és a társadalom polgárait egyaránt.

Bulányi olyan ember, aki körül a fölkavart víz meg nem nyugszik. Lelkiismereti meggyőződéséért, a gyalogkatolikusok egyházi jogaiért kérlelhetetlenül szállt síkra. Hogy közben ő is ütött sebeket - igaz lehet. Ám ne feledjük Devecserit:

Ami a bikaviadalt illeti: én bikapáti vagyok. Teszem hozzá, talán az Isten is.

KŐSZEGINÉ RIHMER MELINDA LYUKAS HISZEKEGY...

Évtizedek óta imádkozom a Hiszekegyet, de csak most jöttem rá, hogy a lényeg hiányzik belőle. Mert mit is tudunk meg Jézusról?

... fogantatott Szentlélektől, született Szűz Máriától; szenvedett Poncius Pilátus alatt, megfeszítették, meghalt és eltemették.

Alászállt a poklokra, harmadnapon feltámadt a halottak közül;

fölment a mennybe, ott ül a mindenható Atyaisten jobbán;

onnan jön el ítélni élőket és holtakat.

Na mármost, ha ennyi lett volna az ő élete, akkor mit kezdenék én ezzel a Jézussal? Tartok tő le, hogy nem sokat. Csodás születése után ízibe szenvedése, majd ugyancsak csodás feltámadása, majd bíróként való megjelenése fért bele ebbe az imádságba. Nem érzem, hogy élete ismerete nélkül bármelyikhez is lenne közöm. A két csodás történéshez nyilván nem tudok hozzászólni. A szenvedését nem én okoztam, mert nem hiszek abban, hogy az én bűneimért (is) halt volna meg, mint ahogy azt sem gondolom, hogy a szerető Istent engesztelni kellett volna. A bíró Jézussal sem tudok sokat kezdeni: egyrészt azért, mert ha nem tudnám az életéből és tanításából, hogy hogyan kell élnem, akkor enyhén szólva is jogtalan bármilyen ítélet, másrészt az örök kárhozatra juttató bíró képe is nehezen cseng össze az evangéliumok Jézusával.

Ezért aztán a Rózsafüzér titkaihoz hasonlóan megalkottam a hiányzó részt magamnak. Ezekhez a mondatokhoz viszont életem minden percének van köze.

„Méhednek gyümölcse, Jézus”,

- aki mindenkit elfogadott és szeretett,

aki elítélte a bűnt, de magához ölelte a bűnöst,

aki még a gyilkosai számára is mentséget keresett, és megbocsátott,

aki az anyagiakat osztozásra használta, nem gyűjtögetésre,

aki megtalálta a megfelelő szót minden ember szívéhez, aki az igazságosságnál is fontosabbnak tartotta az irgalmat,

aki az Atyának öntötte ki a benne felgyülemletteket, és tőle nyert új erőt,

aki a testi-lelki szenvedéseket is méltósággal viselte,

aki mások érdekeit képes volt a sajátjaié elé helyezni,

aki szelíd, de határozott és következetes volt.

S aki hasonló életmódot vár tőlem is, olyan - lehetőleg egyre növekvő - mértékben, amilyenben képes vagyok rá.

forrás: Érted vagyok, 2019. február

MEZŐ PÉTER

PÁTER BULÁNYI...

A teljes pacifizmust hirdető pap, akit az egyház eretnekséggel vádolt.

Bulányi György kalandos élete végigvezetett a 20. század vészterhes évtizedein, elsősorban a kommunista diktatúra fenyegető elnyomásával, később pedig az egyház korabeli vezetőivel találta szembe magát. A szervezésében létrejött Bokor- mozgalom a diktatúra évtizedeiben a katolikus ellenállás szimbóluma lett egész Európában, ezzel pedig a pártállam folyamatos, megfélemlítésére és elnyomására tett kísérleteit kellett elszenvednie.

Bulányi György 1919-ben született piarista szerzetes, tanár, aki 1945-ben közvetlenül a második világháborút követően kezdett kiscsoportos hitközösséget szervezni.

Elmondása szerint a világégést követő diktatúrában egyértelművé vált, hogy az egyház szervezésében már nem lesz lehetséges a tisztességes vallásgyakorlás, így szükségessé vált helyi szinten a kiscsoportos keretek kiépítése.

Bulányi atya a kommunista diktatúra által tönkretenni akart katolikus hitélet megtartásának szándékával hívta életre a Bokor mozgalmat, és egy olyan egyház megvalósulását tűzte célul maga elé, mely alulról szerveződő bázisközösségekből áll.

Tanai hatására közösségének tagjai rendre megtagadták a katonai szolgálatot Magyarországon, tovább erősítve a kommunista vezetés ellenszenvét a piarista pap személyével szemben. A Bokor bázisközösség tagjai az egyházak működését felügyelő állami hatóság, az Állami Egyházügyi Hivatal többszöri felszólítása ellenére sem hagytak fel a katonai szolgálat megtagadásával, mindezek következtében az atyát a rendszer ellenségének nyilvánították.

1952-ben a legkeményebb Rákosi-rendszer idején letartóztatták. Egy korábbi interjúbán így emlékszik vissza elfogása utáni kocsútra:

Csak azért imádkoztam, hogy a Széchenyi utcán ne jobbra forduljunk, mert az a Gulagot jelenti, hanem balra, amelyik az áldott honi földet jelentette.

Végül nem a gulágra, hanem fogházba került, később pedig a bíróság életfogytiglani börtönre ítélte őt. 1956-ban kiszabadult, azonban 1958-ban ismét elfogták.

1960-ban nyerte el szabadságát végleg, azonban papi hivatását nem gyakorolhatta tovább.

Sokáig szállítómunkásként dolgozott, majd a 60-as évek végén ismét lendületet vett közösségszervező munkája, ennek eredményeképp pedig létrejött az azóta már Bokor néven elhíresült kisközösségi mozgalom.

Mindez végül oda vezetett, hogy a magyarországi egyházi vezetőkre gyakorolt állami nyomás következtében a püspöki kar 1982-ben elítélte az atya tanait, eltiltotta őt a nyilvános misézéstől. Tanításait a Hittani Kongregációhoz terjesztette fel, aminek vezetője Ratzinger bíboros (később XVI. Benedek pápa) végül 1986-ban tanaival kapcsolatban kifejtette, hogy: „téves, veszélyes és félreérthető”. Bulányi György később egy interjúbán így emlékezett vissza az esetre:

Az volt a baj, hogy teológiai írásaim arról beszéltek, hogy Jézus nem ismeri a verekedést, az erőszakot, a másik pedig abbéli véleményem, miszerint nem azokat a szerencsétleneket kell a püspököknek pappá szentelni, akik tizennégy féleven keresztül tanulják a katolikus egyház teológiáját, hanem azokat, akik tudnak kisközösséget gyűjteni.

A piarista atyát lelkiismerete vezérelte egész életében, és bár az egyház a rendszerváltozás után rehabilitálta, élete végéig kénytelen volt „nemkívánatos személy” maradni a katolikus vezetés szemében. Élete során végig a szeretet fontosságát hirdette, így képes volt hitelt érdemlően képviselni a krisztusi tanítást: szeresd ellenségedet is. Ezt az alapszabályt közösségének tagjai is tartották, tagjai a Kádár-rendszer alatt inkább leültek három évet börtönben, semhogy sorkatonák legyenek.

Vatikán próbálta az eretnekséggel vádolt piarista pátert segíteni valamelyest a maga módján: Ratzinger bíboros összeállított egy 12 pontos dokumentumot, melynek aláírása esetén mentesül a vádak alól. Bulányi még akkor, 1985-ben aláírta ugyan ezt a 12 pontot, ám csak egy tizenharmadik, szintén a zsinati dokumentumokból származó szövegrésszel megtoldva, amely szerint az ember „csak a lelkiismeretének tartozik engedelmességgel”. E tizenharmadik pont azonban Ratzinger szerint „viszonylagossá” tette az állásfoglalást.

A kompromisszum több mint egy évtizeddel később, 1997-ben született meg: Bulányi kiegészítése bekerült a dokumentum szövegébe, így már aláírta azt.

A Magyar Katolikus Püspöki Kar majd fél évvel később, 1997. szeptember 10-én tájékoztatta a nyilvánosságot Bulányi György rehabilitálásáról. A római katolikus egyház történetében nemigen volt arra példa, hogy még életükben „rehabilitáltak” korábban eretneknek nevezett személyeket.

Sajnálatos módon Bulányi György 2010. június 6-án bekövetkezett haláláig kénytelen volt élete végéig az egyház periferiáján ténykedni, annak ellenére, hogy az ellene megfogalmazott vádakat végül ejtették.

Ha volt rendszerváltás, akkor annak odaillő mozzanata volt az a semmi, ami velem történt. Ugyanúgy nem tehetek semmit a templomokon belül, mint kilencvenhét előtt.

Születésének századik évfordulóján január 5-én rendezett emléknapon tekintettek vissza mozgalmas életére és a jelenkor számára is példaértékű, nagyhatású munkásságra. Kezdetben előadások hangoztak el, utána sor került egy emléktábla avatására is, délután pedig képes mozaikok vetítése kezdődött meg a Bokor életéből.

(FORRÁS: Ökotáj 41-42. sz.)

NÁDASPÉTER ISTVÁN

„ISTEN ANYAI ARCA”

Néhány egyszerű gondolat Cselényi István Gábor könyve és előadása nyomán

E fölvetés sokunkat meglephet. Vallási gondolkozásunk megrögzötten férfi alapállású. Így hát nehéz a Teremtő anyai arcát fölfogni. Hát még többet: lét-teljességéből a számunkra eleget és helyeset. Különösen a magyaron kívüli észjárással. (Erről majd alább.) Amikor létrehozott minket nagy-nagy szabadságunkkal, csak egyet kötött a lelkünkre: nehogy már mi döntsük el, hogy mi a jó és mi a rossz! Nem fogadtuk meg – ki is kerültünk a Paradicsom kényelmes biztonságából. Hanem a Teremtő hallatlanul tiszteletben tartja önállóságunkat (szabad akaratunkat). „Minden szabad – de nem minden használ” (1Kor 10,23). Ez utóbbiért jó szüntelen kapcsolatban állani Vele. Vigyázva, nehogy a magunk választ adjuk kérdéseinkre, ha eligazítást várunk! Mint akkor, az ősi kegyelmi állapotban is elvétettük... Mert azt is tudnunk kell, hogy nem veszi le szabadságunk büszke felelősségét azzal, hogy marionett bábként mozgatna minket. Ezért mondja Gisbert Greshake, hogy nem követelhetünk Tőle magunknak választ. Hiszen már minden lényegesben eligazított minket. Sugalmazott szavával, meg köztünk emberéltet élt Szavával (Logosz) és példájával. Ám kérhetünk. Kitartón, alázattal, hittel, bizalommal (pl. Jakab 1,5-6). Önállón is keresnünk és követnünk kell a jót a kezdettől belénk oltott jóra hajlamunkkal. Melyet aztán az *üzlet üzhet* ki

az „okos” felnőttek lelkéből a korábbi gyermeki lelkületből. Ahogyan Ő a kufárokat a templomból (Jn 2,15) – így akarván észre téríteni minket is a pénz hajszolásából. Hanem – a rá inkább jellemző szelídséggel – máskor is nyomatékosan gyermeki lelkületet kívánt, és számon is kért tőlünk (Mt 19,13-15; Mk 10,13-16 és Lk 18,15-17). Visszatérve az „anyai archoz” – kérdeztem egy buzgó keresztény barátomtól: Isten férfi-e vagy nő? Kis meghökkenés után kissé tétován válaszolt: –...Hát ...Atya. Akkor férfi. Erre ajánlottam neki, hogy olvassa el újra a Teremtés (Genezis / Mózes első) könyvében az 1,27-et! (Nekünk sem árt.)

Magyar nyelvünkben nincs megkülönböztető hím- és nőnem. Szokásaink is sajátok. A magyar pár egymás mellett jár, nem pedig elől a férfi, néhány lépésre lemaradva az asszony, meg a gyerekek, miként ez gyakori jelenet az apajogú műveltségek területén. Még a tanítványok is furcsállották, hogy Mesterük asszonnal beszélget (János 4,27).

Magyar észjárásban egyenrangú a férfi és a nő, csak hivatásuk részletei különböznek. Az emberpár egymást kiegészítve utal a teljességre. A Teremtő így alkotta őket *egésszé*, önmagához hasonlatossá. Mintegy megosztotta köztük a saját teljességét..., pontosabban teljességének képmását. Egyre inkább idegenné, zagyvábbá váló nyelvünkkel, gondolkozásunkkal egyre nehezebb az isteni gondolat nyomába szegődni. Sir John Bowring még áradozott nyelvünk sértetlenségéről, holott már akkor is belerondított sok idegen hatás. (Hát még manapság!) Nem is régen Teller Ede nyomában járva a Kossuth Rádió közvetítette egy született amerikai munkatársának vallomását, amikor rákérdeztek, hogyhogy ilyen szép tisztán beszél magyarul? „Amikor idejöttem az Intézetbe, Ede bácsi ezt mondta: Kislányom, meg kell tanulnia magyarul, mert így lehet gondolkozni”.

Nyelvünkbe, vele együtt vallási gondolkodásunkba is belopóztak mellékes, idegen részletek. Minthogy, ha nem igazán Istenre figyelünk, akkor abból csinálunk fontosnak vélt hittartalmat, amit aprócska agyvelőnkkel föl tudunk fogni belőle. Vagy még inkább: amit képzelünk Róla. Így járhatunk mi részlegesen, amikor a teljesség bennfentesének képzeljük magunkat. Kegyesrendi hittudós professzorunk lelkiismeretesen, híven adta le a dogmatikát, melyet ő is, mint sok elődje, vaskos könyvben foglalt össze. Azonban – utalva idős korára és hanyatló egészségére – megjegyezte: – „Nemsokára én is odaállok elibe, akkor így fog szólni: – Gyere, és lásd, mennyi csacsiságot írtál össze!”

Hanem az anyaságot Istenben..., inkább kívülről – ösztönösen vagy tudatosan – kitarván keresi az ember. Különbő kanyarokkal, buktatókkal. Csak az apa-szemléletű hagyományt nem képes szembeállítani a Ter 1,27-tel. Melyet – érdekes (?) – mégis éppen keményen apajogú környezetben rögzített a Szentírás e részletének leírója. A sugalmazásra híven leírta, de tán ő sem értette, vagy nem figyelt föl rá. Aztán az erőst apajogú társadalom rá sem hederített. Mert megrögzött szokásait képtelen volt föladni. A Golgota drámájához is a saját hagyományokhoz konok ragaszkodás vezetett. Krisztus kereszthalálának körülményei sokféle tanítást hordoznak. Köztük azt is, amit Krisztus ismételtén így fogalmazott meg: „miért hájgátok át Isten parancsát hagyományotok miatt?” (Mt 15,3). Továbbá „hagyományotok kedvéért kijátsszátok Isten törvényét” (Mt 15,6); „Isten parancsát nem tartjátok meg, de emberi hagyományokhoz [...] ragaszkodtok” (Mk 7,8), továbbá: „az általatok tanított hagyománnyal tehát kijátsszátok Isten törvényét” (Mk 7,13). ...És az emberi hagyományhoz merev ragaszkodás miatt adták kínhalálra „az élet szerzőjét” (Apostolok Cselekedetei 3,14...15). Én mindebből azt a tanulságot vonom le, hogy ne sokat okoskodjam, ne csűrjem-csavarjam a gondolatokat s a szavakat, ne akarjam kiokoskodni a rejtett összefüggéseket. Inkább szerényen, alázattal kutassam, próbáljam megérteni és igyekezzem megvalósítani Teremtőnknek életünkre és életemre vonatkozó „használati útmutatóját”.

KÖLNEI LÍVIA

A TANÍTÓ NÉNIK EGY KICSIT TUDNAK ÍRNI

LÉLEKMENTÉS AZ ŐSERDŐBEN

Peruban, az amazóniai őserdő szélén, a brazil határhoz viszonylag közel fekszik a kis falu, Oventeni. 160 kilométerre van az utolsó olyan várostól, ameddig még elvezet valamiféle aszfaltos út, és ahol még van áram. Folyók szelik át a vidéket, amelyek egyesülve később az Amazonasba ömlenek. E folyók mentén indián törzsek élnek, akiknek egy különös, fehér bőrű, szakállas „gringó” a papja: a magyar Finta Lajos.

Az indiánok bejönnek a faluba, és hozzák eladni (vagy inkább elcserélni) a maguk portékáit, főleg

gyümölcsöket. Nem ismerik a pénzt, ezért a falubeliek – spanyol telepesek – fillérékért felvásárolják tőlük, a városban pedig eladják a terményeket. Rengeteg fajta banán terem, főzni- és sütnivaló, fehér, sárga, rózsaszín, kicsi, nagy. Úgy eszik, mint mi a kenyeret. Nagy a bőség a gyümölcsök terén, a fák egész évben teremnek. A lekvár alapvető élelemiszer a faluban, de különösen Lajos atya diákokthonában fogy belőle nagyon sok. A bőség azonban csak látszólagos. Az őserdőt folyamatosan irtják, három év múlva valószínűleg már nem lesz fa Oventeni környékén. Az indiánok sem az állattenyésztést, sem a földművelést nem ismerik – ma is gyűjtögető életmódot folytatnak. A többségi társadalom szinte lemondott róluk.

Az őserdők irtásának útjában vannak, mert hivatalosan meg kell venni tőlük az erdőt. Kapóra jön az adásvételnél, hogy sem olvasni, sem számolni nem tudnak: néhány pénzdarabért megfosztják őket életterüktől, és költözhetnek, ahová tudnak.

„Ha tudnának okosan gondolkodni, ebbe nem mennének bele, vagy rendes árat kérnének a kitermelt fáért” – mondja Finta Lajos atya, aki az ő emberi méltóságukért, sorsuk jobbra fordulásaért dolgozik misszionárius papként 2009 óta.

„Ezen a vidéken a karóra nem fontos”

„A plébániám területe nagyobb, mint Nógrád megye. Én a központi faluban lakom, hozzám tartozik még 32 falu és 42 erdei indián közösség a nagy, őserdőkkel borított területen. Nincs áram, nincs telefon, nincs újság. A hat hónapig tartó esős évszakban az egyetlen közlekedési lehetőség egy kisrepülő, ami már negyvenéves, többször is lezuhant.” Néhány törzs területére eljutni többnapos gyalogút az őserdön keresztül, amihez vezetőre és tolmácsra is szükség van. Elegendő ivóvizet és élelemet vinni szinte képtelenség, ezért különösen fontosak a folyók, és a vándor rá van utalva az indiánok vendégfogadására. Lajos atyának kezdetben meg kellett küzdenie európai ízekhez szokott gyomra háborgásával, amikor az indiánok különféle férgekből, lárvákból készült ételekkel kínálták. Visszautasítani nemcsak, hogy nem lett volna illendő, de praktikus sem: evés nélkül nem lett volna ereje a visszaútra. Az erdőben egyébként nem a leopárd vagy a

puma a legveszélyesebb állat – mivel már alig vannak – , sokkal veszélyesebb lehet egy mérges lepke vagy hernyó.

„A kollégiumi étkezdénkbe betévedt egy gyönyörű lepke, meg akartam fogni, de a gyerekek rám kiáltottak: »Padre, meg ne fogd!« Az életem sokszor múlt csak egy pillanaton.

A feje olyan volt, mint egy krokodilé, hátára fordítva pedig látszódott a fullánkja, aminek a mérge halálos. A kígyók mindennapos vendégek. Ha sárgák, akkor többnyire mérgesek is. Nemrég sikerült véletlenül elejtenem egy olyan mérges kígyót, amit az indiánok is csak puskával mernek lelőni, mert a fejével és a farkával

is mérges sebet tud ejteni, és több méterről ráugrik az emberre. Amikor bevittem a faluba, nagyon csodálkoztak. Egy ekkora állat hét-nyolc kiló húst jelent.”

Ha ügyeket akarnak intézni, a fővárosba kell utazni, ehhez át kell kelni az Andok hegyláncán. 4900 méter magasan van a hágó, ahol a busz áthalad.

A sziklaomlás gyakori az utakon – ilyenkor akár napokat is várnak az utasok, amíg jön egy munkagép. „Trópusi időből indulok egy rövidujjú ingben, és lehet, hogy hóban kell várakozni sokáig, a hegy túoldalán pedig ismét meleg van.” A falvak közötti közlekedés lehetetlen terepjáró nélkül. A legközelebbi városig is eltarthat egy hétig oda-vissza az utazás, mert közben például az eső elmossa az utat, sziklákat görgetve a lejtőn. „Ezen a vidéken a karóra nem fontos” – mondja mosolyogva Lajos atya.

Elfogy az őserdő

Az őserdei indiánok szinte kőkorszaki elmaradottságban, szegénységben élnek, embertelen körülmények között, folyamatosan az éhhalál küszöbén. Ha valaki megbetegszik, hagyják éhen halni, hogy az ételadagjával megmentse a többiekét. Otthonaik cölöpökre épített, oldalt nyitott pálmakunyhók, a pusztta földön vagy függőágyakban alszanak, lábukat a tűz felé fordítva, hogy ne fázzanak annyira a hűvös éjszakában. Alvás közben a gyerekek arcán sebeket ejtenek a férgek. Gyógyszert hírből sem ismernek. A kunyhó körül kiirtják a növényzetet, hogy

a kopár földön könnyebben észrevegyék, ha kígyó közelít.

A kunyhó közepén, tűzön főznek: bambuszrúdba töltenek rizst vagy yucát, a végét betömik, és az a maga gőzében megpárolódik. A yuca krumpლისzerű gyökér, a legalapvetőbb élelem, sokszor hónapokig nem is esznek mást. A masato a yucából erjesztett bódító ital, de európaiak számára nagyon rossz ízű. A gyerekek csemegéje egy nagy, vízben főtt hangyafajta, úgy fogyasztják, mint itthon a tökmagot vagy a szotyit.

„Az emberekből itt teljesen hiányzik az emberi méltóság, fogalmuk sincs arról, mi az, hogy Isten képmására lettünk teremtve.”

Egy gyerekről gyakran nem lehet pontosan tudni, hogy ki az apja, mint ahogy a születési ideje is ismeretlen, mert nincs nyilvántartás.

Többnejűségnek lehetne nevezni azt a kapcsolati rendszert, amiben élnek, de természetesnek tekintik a válogatás nélküli szexuális kapcsolatot, amibe az apa és lánya, testvérek és rokonok közötti szexuális kapcsolat is beletartozik. „A lányok az első menzeszük után általában nem várják meg a másodikat, teherbe esnek, függetlenül a testi érettségüktől – ez számukra az elfogadott rend. A nők szinte évenként szülnék, 10-12 gyereket hoznak világra, nagyon hamar megöregszenek, elhasználódik a szervezetük.”

A gyerekekben van a remény. „Ebből a vegetáló életmódból a kiút számukra a tanulás lehet, akkor lassítani lehetne az őserdők irtását is. Sajnos úgy tűnik, Peruban ez senkinek nem érdeke. Huszonkilenc hatosztályos általános iskola van a plébániám területén, 1800 gyerekkel – nincs tanfelszerelésük, de ha lenne a szülőknek pénzük, akkor se vennének, mert el se tudják képzelni, miért kell tanulni. Vásároltam ezer vonalzót, radírt, füzetet, ceruzát, de még a felét se jártam végig az iskoláknak, már elfogyott.

A tanító nének jó esetben le tudják hibátlanul írni a saját nevüket, és megtanítják a betűket a diákoknak, de mást nem tudnak átadni. El lehet gondolni az oktatás színvonalát!

A korrupt helyi vezetők néha azért fizetnek a tanítóknak, hogy ne tanítsanak.” Lajos atya a Magyarországon gyűjtött pénzből épített egy diákothont négy évvel ezelőtt, hogy biztosítsa az indiánok továbbtanulását. Ez az egyetlen európai színvonalú diákkollégium 3000 km-es körzetben, falán a magyar címerrel. „Magyarországról koldultam össze

az adományokat, amiből mindez megvalósult, ezért egy kis Magyarország ez itt az erdő közepén” – mondja Lajos atya büszkén.

Indián kollégisták

A gyerekekben a remény

Lajos atya minden évben összegyűjti a legjobb tanulókat az iskolákból (akik persze még alig tudnak olvasni). „Ha csak nyolc órára is lakik a falunktól, ahol a gimnázium van, az már napi tizenhat óra gyaloglás, amit nem tudnak vállalni – ezért kell diákothon a plébánián, ahol hét közben laknak, és csak hétvégére mennek haza. Ez azért fontos, hogy ne szakadjanak ki a saját közösségükből, mert majd oda kell visszamenniük, példát mutatni a többieknek. Megtanítjuk őket a civilizált szokásokra, kezdve egészen az alapoktól: megismertetjük az ágygal, a kézmosással, a tisztaság fogalmával, a söprővel, a tányérral és evőeszközökkel, a zuhanyozással, a ruháik kimosásával.

A gyerekek maguk takarítják a lakókörzetüket, mosogatnak, rendet tartanak. A főtt ételeket nem ismerték, kezdetben nem is akarták megkóstolni, a szájukban ismeretlenek voltak ezek az ízek.

Ma már a szakácsnak is segítenek a főzésnél, hogy lássák, hogyan kell az ételeket elkészíteni.” Délután, a játék mellett egy órát dolgoznak a ház körül, mert ez is teljesen ismeretlen a számukra. Az esős évszak utáni hatalmas gaz gyökérzetét csákánnyal kell kifordítani a földből, hogy helyet készítsenek az ágyásoknak. Uborkát, paprikát, paradicsomot ültetnek – zöldségfélék, vitamint ezek a gyerekek szinte soha nem ettek azelőtt –, ugyanígy a háziállatok gondozását is meg kell tanulniuk.

A helyzet persze cseppet sem idilli. Az állami tanítók látszólag támogatják Lajos atya kezdeményezését, de távozása után inkább lebeszélnek a szülőket arról, hogy a kollégiumba engedjék a gyerekeiket. 40–50 meghívott gyerekből jó, ha 8–10 eljön. Ha egy gyerek mégis kollégista akar lenni, akkor a tanító szól az Indián Szövetségnek, amely ellenérdekelte szervezet, ezért megfenyegetik a szülőket. A falubeli telepések ellenállásával is meg kell küzdenie. A kollégium legjobb tanulóit küldték a falu gimnáziumába, először be se akarták őket fogadni arra hivatkozva, hogy gyengítik a színvonalat.

Most viszont negyedikben a két indián kollégista lett az osztály két legjobb tanulója – ebből is nagy perpatvar

keletkezett, mert a militáns szerveződés miatt az osztályelső „generálisok”, akik a többieknek parancsolhatnak.

Milyen dolog az, hogy indián parancsoljon a falubeli gyerekeinek?! – dohognak a szülők. Aggódnak, hogy az indiánok már nem fognak csak ételért elszegődni munkásnak a kávéföldjükre, ha tudnak számolni. „Egy külföldi pap áthúzza mindenkinek a számításait. Nem támadnak, de ott hátráltatnak, ahol csak tudnak” – jegyzi meg Lajos atya. Kevés a segítője: csak egy tanár házaspár, egy szakácsnő és egy falubeli matematikatanár, aki ingyen korrepetálja az indián gyerekeket, emiatt azonban elbocsátották gimnáziumi állásából. „Néha jönnek spanyol önkéntesek, de ők inkább a spanyol nyelvű papok mellé csatlakoznak.”

„Elmegyek, teherbe akarok esni!”

Hatalmas váltás a gyerekeknek, hogy a kőkorszaki körülményekből belesöpöppennek a civilizációba, rengeteget kell pótolniuk. A fele feladja és hazamegy. Tizenkilenc volt a legutóbbi kollégiumi létszám, ebből mindössze két lány. Tavaly év végén az egyik azzal állt Lajos atya elé: „Padre, elmegyek.” „Hova, miért?” „Teherbe akarok esni.” Hiába kérte Lajos atya a náluk dolgozó tanárnőt, magyarázza el, hogy ez így nem jó, túl fiatal még ehhez.

Így már csak egyetlen lány van negyedik éve náluk – remélik, hogy befejezi a középiskolát.

„Kérem, hogy imádkozzanak ezért a lányért, hogy példa lehessen a közössége számára, ha majd visszamegy. Élő példa kell, hogy egy nőnek is sikerülhet a felemelkedés” – mondja Lajos atya, és érezni, mennyire mélyen érinti ez a törekvés.

A faluban van egy kőtemplom, amelyet még az 1930-as években építettek az első misszionáriusok. Amikor Lajos atya megérkezett, az elhagyatott, lyukas tetejű épület padlóját vastagon borította a denevértrágya. Azóta sikerült kitakarítani, istentiszteletre alkalmassá tenni.

A falu lakói nagyon elutasítóak a fehér emberek és így a kereszténység irányában is. „Sajnos tettek is róla az erre járó fehér emberek, hogy ez így legyen – jegyzi meg Lajos atya. – A gyerekek viszont minden este ott vannak a szentmisén, sőt, csütörtökönként már az ő nyelvükön mondom, hogy azt is megszokják.” Két év tanulás után a gyerekeket megkeresztelte, majd harmadik évben az elsőáldozás ünnepét is megtartották. Ennek ellenére hangsúlyozza, hogy a missziós munka

nem hittérítés. A helybélieknek a fehér emberekhez és az általuk képviselt kereszténységhez nagyon sok rossz tapasztalatuk kötődik. „El kell nyernem a bizalmukat, be kell bizonyítanom, hogy nem minden fehér ember rossz, én nekik akarok segíteni.”

Péküzem a mindennapi kenyérért

A gyerekek tanév elején egy szál gatyában és pólóban érkeznek. Lajos atya teljes iskolai felszerelést ad nekik. Tanítás közben egyenruhát viselnek, hogy ne látszódjon a nagy anyagi különbség a falubeli és az indián gyerekek között. A perui törvények minden diák számára biztosítanak „fejkvótát”, élelmiszer-fejadagot. Ezt azonban a helyi politikusok minden évben csökkentik, az idej egy hónapi adag már csak egy hétre elég. „Huszonöt ember étkezéséről kell gondoskodnom. Elhatároztam, hogy létrehozok egy péküzemet. Már fel is építettem egy kőműves és a gyerekek segítségével, az építőanyagot is mi magunk készítettük. Mielőtt eljöttem, éppen elkészültünk az utolsó festéssel.

Ha már jól tudunk sütni kenyeret, el is adunk belőle a falubelieknek, hogy ne csak koldulásból, bizonytalanul éljünk. Még szerezni kell kemencét, kenyérdagasztót.”

Péküzemet építenek

Lajos atya háromévenként tud Magyarországra jönni. Ilyenkor előadásokat tart, és pénzt gyűjt a misszió számára. Néha nekiszegezik a kérdést, hogy nem lenne-e érdemesebb az őserdei indiánokat megtartani a maguk tudatlan létében. Ilyenkor egy kissé indulatosan felel: „Azoknak az embereknek nincs választási lehetőségük, nem ébredhetnek öntudatra, kismizmizik őket, és ez igazságtalanság.”

Amikor pedig megkérdezték, vajon ki lesz az utódja majd a misszióban, széttárta a karjait, és bibliai szavakkal válaszolt: „Bárki lehet misszionárius. Én ültettem, más majd öntöz, az aratás pedig Istené lesz.”

SZATHMÁRI BOTOND

OIKOSZ ÉS KÖRNYEZETSZENNYEZÉS TIBETBEN

„Földünk békéje és túlélése, ahogy mindannyian tudjuk, éppen azon emberi tevékenységeink miatt került

fenyegetett helyzetbe, amelyek nélkülözik a humánus értékek melletti elkötelezettséget.

A természet és forrásainak pusztítása a tudatlanság, a mohóság és a Föld élővilága iránti tiszteletlenség következménye... Földünk ritka élőlényei, állatai, növényei, rovarjai és még a mikroorganizmusok közül is jó néhányat egyáltalán nem fog ismerni a jövőendő nemzedék. Megvan a felelősségünk és a képességünk. Lépnünk kell, mielőtt késő lesz."

(Tenzin Gyáco, a XIV. Dalai Láma)

A tibetiek hagyományos életmódja alapvetően a környezettel való harmóniára épült, ami kultúrájuk mindkét forrásából egyaránt táplálkozott. Az ősi sámánisztikus-animista hitvilág mindenütt szellemlényeket tételezett a természetben, így a hozzá fűződő viszony mindig a kölcsönösségen alapult. A szellemek jóindulatának állandó szemmel tartása a természettel szembeni kíméletes magatartást eredményezett. A lakosság jelentős része állattartásból élt, így majdnem mindent az állatoknak köszönhetett, ezért nagyon tisztelte azokat. A tibeti kultúra másik forrása, az ősi sámánisztikus és *phön* hitvilágra rátelepülő ind buddhizmus más szempontok alapján, de ugyanilyen mértékben környezetbarát. A harmadik környezettudatosságot segítő tényező a tibeti gazdaságban keresendő. A tibeti plató a magas peremhegységektől körbefogott kősvatagok, magashegyi sztyeppék, és keleten az erdőségek világa, melyeket 7–8000 méteres kopár hegyek szabdalnak szét. Ezen a területen az állattenyésztés és növénytermesztés egyaránt szűkös javakat adott, így ezek felhasználása mindig is majdnem százszázalékos volt. Az évezredek során mindennek kialakult a hasznosítási módja. A kis művelhető parcellákon a gabonát kézi erővel, sarlóval aratták, mivel így veszett kárba a legkevesebb mag. A tibeti paraszt megtanult értékelni mindent, amit a természet nyújtott neki, és a pazarló, természettrábló magatartás, mint minden más archaikus kultúrában, teljességgel idegen volt tőle. A természetből nyert anyagok mindegyike fölhasználásra került, hulladék alig volt, s az is szerves, tehát környezetbarát.

A jak volt a legfontosabb állat, melynek minden részét hasznosították. A gyapjas jakból mintegy háromezer éve háziasították a házijakot, amely lényegesen szerényebb méretű állat, és a Himalája vidékének kétezer méter feletti részein mindenütt megtalálható. A házijak a nomád tibetiek számára minden szükséges alapanyagot biztosított. Lenyírt gyapjából sátrát, ruhát

készítenek vagy kötelet fonnak, a lenyúzott jakbőrt kicserzik, és abból sátrát és más tárgyakat csinálnak. A farkából hadi zászló készül. Teje adja az alapot a mindennapi jakvajás, sós teához, de túrót és sajtot is csinálnak belőle, húsát főzve és szárított formában fogyasztják. A magasban fekvő sivatagos-sztyeppéken, ahol fa nemigen található, a jak szárított trágyája az egyetlen fűtőanyag. Mindemellett a házijak jó teherhordó és hataállat, elbír akár száz kiló súlyt is. A magas hegyi ösvényeken csak ez az állat képes nagy terhekkel közlekedni. Az állatok védelmében régóta él a törvény, hogy a poggyászok maximum 40 kilósak lehetnek, és egy jakra legfeljebb két ilyen rakható.

Buddhista értékek

A buddhizmus világnézete alapvetően a békére épül, és ez érvényesült a természethez való viszonyában is. A buddhizmusban minden probléma, így a környezetszennyezés is az emberi tudat szennyezett voltára vezethető vissza. Éppen ezért a megoldást a tudati szennyeződések megtisztításával kell kezdeni. Buddha alaptanításai szerint az ember három fő tudati problémája: a **mohó vágyakozás**, a **harag** vagy **gyűlölet** és az **elhomályosító tudatlanság**. Ha jól belegondolunk, az emberi történelem minden környezetkárosító tevékenysége e három valamelyikére vezethető vissza. A Buddha tanításai szerint ha ezeket kioltjuk magunkban, megszűnnek szenvedéseink, amihez hozzátehetjük, hogy így többé nem leszünk kárára a környezetünknek sem. A mohó vágyakozással kapcsolatosan a tanítások kifejtik, hogy minden kielégülés újabb vágyak szülője, amely egy végeláthatatlan folyamatot eredményez, így ezen az úton az ember sohasem érheti el a boldogságot és a szabadságot. A buddhista etika egyik alapelve a **mindenfajta élet tisztelete és védelme**. A másik fontos alapelve a **nem ártás** tanítása, ami mindenre vonatkozik, emberre, állatra, növényre és természeti környezetre egyaránt. A tanítások azt mondják, hogy a megvilágosodás útján járónak két alaptulajdonságot kell kifejlesztenie magában, a **szeretetet** és az **együttérzést**. A buddhista szeretet-eszmény azt a kívánságot jelenti, hogy minden lény legyen boldog, míg az együttérzés azt, hogy minden lény szabaduljon meg a szenvedéseitől.

A buddhizmust gyakorlónak meg kell valósítania az **elfogulatlanságot**, ami nemcsak az emberekhez való viszonyban, hanem a környezettel szemben is követelmény. Így az erre törekvő saját, sőt általános emberi érdekeit sem helyezheti más létezőké fölé, a természet megkárosításával nem juthat egyéni

előnyökhöz. A buddhista a saját boldogsága miatt is törekszik a békére és nyugalomra. A buddhizmus tanítása szerint ha cselekedeteink során másokra és a környezetünkre tekintettel vagyunk, az előbb-utóbb a saját javunkra válik. Mindezek miatt minden buddhista végtelen tisztelettel fordul a környezete felé, tudja, hogy minden cselekedetének egyetemes vonatkozásai is vannak. A buddhista életmód egyszerű és mértékletes, elutasítja a tudomány fensőbbiségének nevében a természet leigázását, valamint mindenfajta fejlődéselvű mohóságot. Tehát környezet-etikája szemben áll mind a kommunisztikus, mind a kapitalista felfogással. Ez utóbbinak a legfőbb mozgatója a minden emberben ott szunnyadó mohóság, amelynek következménye a mindennel szembeni agresszív kizsákmányolás. "A szerzés vágya igen természetes és általános, az emberek mindent megkaparintanak, amit megkaparinthatnak, és ezért dicséret illeti őket, nem szidalom." – írta N. Macchiavelli, az új morál lefektetője. A buddhizmus alapvető gyakorlata az önmegtartóztatás, ami megteremti a környezet megóvásának lehetőségét. A buddhistában meglévő megelégedettség érzése szemben áll a szerzési ösztön szabadjárá engedésével. Ez utóbbi valóban az euro-amerikai civilizáció mérhetetlen technológiai fejlődését eredményezte, de ezzel párhuzamosan környezeti katasztrófák előmozdítójává is vált. A buddhizmus másfelől olyan értékpreferenciákat épít az emberekbe, amelyek sokkal fontosabbnak tekintik a szellemi javakat, mint a világi vagyonszerzést. Tibet lakossága még ma is mélyen vallásos, így a tibeti ember szemében egy különlegesen szent ereklye sokkal fontosabb, mint bármiféle vagyontárgy, azaz a spiritualitás felette áll a materialitásnak.

A tibeti nép környezetkultúrája, hasonlóan más tradicionális társadalmakhoz, tudta azt, amit a görög nyelv az *oikosz* szóval fejez ki, amely egyaránt jelenti a lakóházat, a háztartást, a lakókörnyezetet és a templomot. Ennek a szemléletnek a lényege, hogy a természet és a mikro-lakókörnyezet éppoly szent és tisztelendő, mint a templom, azaz a szent és a profán nem választható el élesen. Ennek Tibetben látható jelei is vannak. A nagy távolságok és a lakatlanság ellenére bármerre megy is az utazó, a szentséget kifejező emberi alkotásokat lát. A nyugati és az északi részek kősvatagi tájképét lépten-nyomon szent jelek teszik barátságosabbá. A leggyakoribb és talán a legősibb ilyen szent építmények a Belső-Ázsiában mindenütt megtalálható kőhalmok, a *láphecék*. A buddhista ereklyetartók, a *sztúpák* is mindenfelé láthatók. Ez eredetileg a Buddha földi maradványai fölé emelt

építmény volt, Tibetben szent emberek emlékhelye. Egy másik gyakori látvány a szent helyek körzetében látható imakő-falak, amelyek több tízezer megfaragott kőből vannak összerakva. Ezek hossza akár százméteres is lehet. A *máni*-kövek olyan lapos kövek, amelyekre valamilyen szent jel, kifejezés vagy *mantra* van rávésve. A leggyakrabban Tibet védőszentjének, *Csenreszi*-nek az imáját, az OMMANI PEME HUM-ot faragják a kőbe. Tibetben mindenütt láthatók *lungták*, szélparipák vagy imazászlók. A szélparipa szerencsejelkép, mely a világi dolgokban az általános jószerecsse előidézője, mivel az ártó erőkkal szemben nyújt védelmet, és jólétet, bőséget hoz. Az imazászló használatának sokféle módja van, leggyakrabban kolostorok falain, azok udvarának oszlopain, *sztúpákon*, lakóházatökön, és gyakran szent természeti objektumokon (különleges fák, vagy két hegy között kötélrel kifeszítve stb.) lobognak. Ezeken kívül egyes sziklafalakra óriási szentképeket festenek. Mindezek a land-artnak tűnő alkotások az emberek számára a természet szentségét hivatottak jelezni.

Megbontott egyensúly

Tibetben a kínai megszállás óta indult meg az intenzív környezetszennyezés. Ez nemcsak a kínaiak bűne, hanem legalább olyan mértékben az általános modernizáció következménye. A tibeti ősi sámánisztikus hitvilág szerint a bányászat, vagy az erdők irtása nagyon veszélyes, mivel az animista felfogás szerint minden ilyen jellegű tevékenység megsérti az ott lakó szellemeket, akik ilyenkor különféle csapásokat küldenek a lakosságra. A tibetiek szerint, aki elveszi a földszellemek, a kígyódémonok vagy más helyszellemek tulajdonát, az olyan, mintha egy asszonytól a gyermekét venné el. Mindemellett a tibetiek hite szerint a környezet bármiféle szennyezése betegségeket is eredményez, ezért vigyáznak annyira a folyók és lakóterületük tisztaságára, vagyis nagyon tisztelik és óvják természeti környezetüket.

Tibetben a populáció és a föld eltartó képessége között az évszázadok alatt beállt egy természetes egyensúly. Ebben nagy szerepet játszott a nagyszámú szerzetesség, és jó néhány területen a poliandria házassági formája, valamint a magas gyermekhalandóság. Éppen ezért ezen a termést alig adó földön mindig megélt a gyér lakosság, és a régi Tibetben éhínség sohasem volt. Mindehhez nagyban hozzájárult a kolostorokban elraktározott gabonataralék, amelyből rossz termésű években kaphatott a lakosság. Tibetben a száraz hideg éghajlat miatt a gabonamag akár ötven évig is biztonságosan tárolható. A kínai népesség betelepítése

a nagyobb városokba megbontotta ezt a harmóniát. Másfelől a megszállók felszámolták a hagyományos földművelési struktúrákat is, és az 1960-as évektől a tibetiekre kényszerítették a szövetkezeti formát. Ez lehet, hogy működőképesebb a teljesen más éghajlatú kínai alföldön, de abszurd a tibeti fennsíkon, ahol a szerény méretű termőterületek néha nagy távolságra vannak egymástól. Itt a legcélszerűbb művelési forma a kisparaszti gazdaság. A kínai modernizáció része a kemizálás is, ami ismeretlen volt a tibetiek számára. Ma így próbálják meg kizsarolni a termőföldből a megnövekedett populáció eltartásához szükséges terményátlatot, nem gondolva a jövőre.

Ha valaki utazóként ellátogat valamely Tibetben épült ipartelep környékére, sok szemetet fog találni a természeti környezetben. Ez a fejlődés a "Világ Tetejére" importáló új szellemiség eredménye. Tibet azon részein, ahol nincsenek ilyen építmények, éppen úgy, mint az Indiához tartozó tibeti területeken, tisztaságot találunk. Ez utóbbi országban minden utazónak azonnal szembetűnik, ha átér a tibeti buddhista területre, hiszen nem szegélyezik az utakat szemétsávok. A szovjet belső-ázsiai területeken még az emberlakta vidéktől távol is, a szél munkájának eredményeképpen lépten nyomon szemetet találunk. A Himalája csúcsai környékét pedig a civilizált európai hegymászók látják el tonnaszámmra hulladékkal. A hagyományos tibeti gazdaság, akár csak más természeti népeké, mindent felhasznált, feldolgozott, nem ismerte a szemét fogalmát. A modern gazdaságban megjelentek a műanyagok és az üveg, amelyek semmilyen módon nem hasznosíthatók. Ezek kezelése az egész fejlődő világban nagy gondot okoz. Egykor a nomád bátran hátrahagyhatta a hulladékait, hiszen azok szerves eredetűek voltak. Ma ezt az életformát is egyre inkább elárasztják a szintetikus csomagolóanyagok. Lehet, hogy Tibet minden vidéke e tekintetben hamarosan hasonlatos lesz a környező országokéhoz.

A népességrobbanás miatt Kína gazdasága a természeti források végtelenjét képes felhasználni. Így Kína számára Tibet ásványi kincsei és erdősegei, amelyek éppen a Himalája keleti felén gazdagok, rendkívül fontosak. A kínai rendszer kommunista struktúrájából következően a természetet nem kiaknázza, hanem kifosztja. (Ezt jól ismerjük a volt Szovjetunió gyakorlatából.) Tibetben az urániumon kívül nem beszélhetünk különösebben gazdag ásványianyagforrásról, Kínában azonban még ennél is jóval szegényebb készletek vannak, és ezek egy részét a nyolcvanas évek gazdasági fellendülése során már

kimerítették. Tibet különös jelentősége, hogy ott található a világ legjelentősebb urániumlelőhelye. Kína számára ugyan igen költséges a tibeti ásványkincs kitermelése és elszállítása, azonban ennek intenzív kiaknázásával akarja csökkenteni a még költségesebb ez irányú importját. Tibetben több geológiai felderítést is végeztek a kínaiak. Az elsőt 1957-ben, ezt követte 1983-ban egy kínai–francia, 1984-ben egy kínai–német, majd 1985-ben egy kínai–brit feltárás. Az utóbbi évtizedekben Kína nagyszabású beruházásokba kezdett Tibetben, erőteljesen kiépítette a bányászat és a fakitermelés infrastruktúráját. A kínai fakivágás mértékéről kevés megbízható forrás áll rendelkezésünkre, a szénbányászat azonban Tibetben a becslések szerint a nyolcvanas évek közepére meghaladta a 3 millió tonnát. A legnagyobb krómbánya, a *Cángpo* folyó mentén 3700-5000 méteres magasságban fekvő *Norphuszánál* található, ahol 2000-ben 50 ezer tonna volt a kitermelés. A julongi rézbánya *Csháphtho* körzetében egy közel 2000 négyzetkilométeres területen fekszik. Itt 2000-ben 20 ezer tonnát termeltek ki, és 2010-re 100 ezer tonnát irányoztak elő. A kínaiak számára fontos a tibeti aranykészlet is. 1991-ben *Ámtho* régióból 200 kg-ot, 1995-ben 827,5 kg-ot termeltek ki. A *Nákhsu* területén levő aranybányában 1997-ben indult a kitermelés. Itt 450 ezer köbméter ércből közel 400 kg aranyat nyertek, aminek a piaci értéke több mint másfél millió dollár. A kínaiak a bányászat kapcsán Tibet fejlesztéséről beszélnek, azonban úgy zsákmányolják ki a területen levő ásványkincseket, hogy a tibetiek számára csak csekély haszon csörgedezik vissza, míg a bevételek oroszlánrésze Kínába kerül. Becslések szerint a kínai bányászati hozam Tibetben milliárd dolláros nagyságrendet jelent. A bányászat másik problémája, hogy a kínai bányák anyaországbeli biztonsága komoly kívánnivalókat hagy maga után, és Tibetbe is ezt az elavult technológiát viszik át. Mivel a Himalája a legfiatalabb hegység, és napjainkban is aktív mozgásokat végez, így itt igen gyakoriak a balesetek, sok tibeti vesztette életét a szerencsétlenségek következtében.

Kína esetleges bányászati gyakorlata kihatással van a tibeti felföld törekeny ökológiájára. Ennek eredményeképpen megnő a hegyi lejtők eróziója, a nagy folyók vízrendszere szennyeződik, a növénytermesztés és a pásztorkodás ellehetetlenül, a levegő szennyeződik. Kelet-Tibetben a komoly erdőirtások és az érlelőhelyek iránti felelőtlen kutatás jelentősen fokozza a szélsőséges időjárás miatt amúgy is meglévő talajeróziót. A termőtalaj pusztulása jórészt

visszafordíthatatlan, ráadásul a kínai gyakorlat meg sem próbálja az erdők rehabilitációját. Az intenzív talajerózió a folyók eliszaposodásához vezet, ami viszont csökkenti azok árvizekkel szembeni önvédelmi mechanizmusát. Ennek ékes bizonyítéka, hogy Kínában a Jangce nagy áradásainak gyakorisága a század közepe óta jelentősen megnőtt, akárcsak a Tibetből induló Brahmaputráé Bangladesben. Ázsia legnagyobb folyói jórészt Tibetből indulnak, ezért azok károsodása a környező népek milliárdjainak a vízkészletét veszélyeztetik.

Kína nem csak ásványi anyagokban szegény terület, de energiaforrásokban még inkább. A világ népességének egyötöde a Föld olajkincsének csak a 2 százalékával bír, ennek orvoslását Kína Tibet erdeinek kiirtásával akarja megvalósítani. Tibetben a fák kitermelését nem erdőfenntartó módon végzik, ráadásul a fákat válogatás nélkül döntik ki. Ennek a folyamatnak a fent említett talajerózió mellett más, igen súlyos következményei vannak. Az ilyen területek klimatikus viszonyai jelentősen megváltoznak, ezeken a tar hegyoldalakon az erős napsütés miatt az átlaghőmérséklet jelentősen emelkedik. Ennek eredményeként a későbbiekben elültetett facsemeték sem maradnak életben, hiszen az itt őshonos fajok nem bírják a melegebb klímát. A környezetvédelmi szakemberek becslése szerint napjainkra Tibet erdeinek közel a fele eltűnt. Az erdőirtások másik következménye, hogy az őshonos fauna és flóra elveszti az életterét, és így kihal. Az utóbbi évtizedek erdőirtásai Kelet-Tibet ökoszisztémáját teljesen felborították.

Tibet másik súlyos környezeti problémája az, hogy a kínaiak ezt a területet atomhulladék-lerakóhelyként használják. Az 1960-as évek elején a kínai katonai vezetés egy titkos atombázist létesített *Cocshong* városánál. Ez a tibeti *Ámtho* tartományban található, 16 kilométerre a Kuku-nór tótól, 3033 méter magasságban. Ezt a létesítményt Kilencedik Akadémiának is nevezik; itt állították elő az egyik korai kínai atombombát. A 70-es évek végén ettől távolabb egy vegyi üzem alapítottak, ahol a dúsított urán újrafeldolgozásával kísérleteztek. Az 1960–70-es években a kínai atomfegyverkészlet ez a központ biztosította. Az üzem szennyvizét a *Cángcsu* folyóba vezették. A hulladékoktól való megszabadulás rendezetlen. Kezdetben a radioaktív hulladékokat lapos halmokba szétterítették, mint földtöltő anyagot. A reaktorból radioaktív folyékony higany kerül a folyóba. Az erőmű környékén a parasztok mezőgazdasági tevékenységet folytatnak. A

70-es évekbeli jelentések megerősítették azt, hogy *Nákhsukától* északi irányban 16 km-re (Tibeti Autonóm Régió) egy rakétabázis munkálatai indultak el. Itt a *Riszur*-hegyben föld alatti rakétasilók találhatóak. A *Nákhsukáról* szóló jelentések említést tesznek egy nagy légierő-egységről és néhány elzárt telephelyről is. A térkép jelöli a kínaiak által Tibet területén létesített nukleáris bázisokat. Az ezekből kikerülő radioaktív hulladékokat a tibeti magasföldön rakják le, ami az ott élő népeket félelemben tartja, hiszen ez egyaránt károsítja a természeti környezetet és az embereket, a káros hatása pedig millió években mérhető. 1989–90-ben az egyik ilyen terület közelében ötven ember halt meg titokzatos körülmények között. Húsz asszonynak halt el a magzata, mielőtt megszületett volna. Egy harmincéves tibeti asszony hét gyermeke közül csak egy élte meg a kamaszkort. Itt a fák és a fűfélék is rendre elsorvadtak, és sok házi állat pusztult el minden ok nélkül. A tibeti fennsík radioaktív szennyeződése Ázsia népeinek jó részét érinti, hiszen innen ered az Indus, a Gangesz, a Brahmaputra, a Szatledzs, a Mekong, a Jangce, a Sárga folyó és a Szalven (Ezüst) folyó.

Az igazi tudatlanság

Mindezekből nem azt a következtetést kell levonni, hogy a technikai fejlesztések mindenképpen károsak, de azt igen, hogy sokkal nagyobb veszélyt hordoznak, mint a hagyományos gazdaságformák. Tibet számára is fontos a technikai vívmányok bevezetése, ahogyan azt már a XIII. Dalai Láma (1875–1933) is belátta, azonban azoknak a saját nemzeti hagyományaiba kell szervesülnie. A XIV. Dalai Láma (1935), mint népéért és országáért nagyon aggódó vallási vezető, sokat foglalkozott természetvédelmi kérdésekkel, és világosan látja a problémákat. Indiai száműzetésének helye, Dharamszala is jó példa arra, hogy ha egy nép szabadon dönthet sorsa felől, mennyire tudja megvalósítani vezetője eszméit. Aki észak-indiai utazása során eljut ebbe a városba, az megtapasztalhatja, mennyivel tisztább, "környezetbarát" kultúrába került, mint a környező városoké. A környezetbarát modernizáció másik példája a térségben Bhután, amelynek lakossága és kultúrája édes testvére a tibetinek, és jórészt mentes a Világ Tetején élők környezeti gondjaitól. Tibet nehéz helyzetét az okozza, hogy a kínaiak ezt a területet is, mint a többi, nem kínaiak által lakott megszállt területet, másodrendűként kezelik. Ahogy Nyugat-Európa évtizedeken át Kelet-Európába vitte a veszélyes hulladékait, úgy Kína ezekre a nyugati területeire

szállítja azokat, különösen Tibet emberek által nem lakott területeire. *Tendzin Gyáco*, vagyis a Dalai Láma jelen problémáink gyökerét abban látja, hogy az emberek többsége nem veszi figyelembe mások érdekeit, mint ahogyan nem tud, vagy nem akar tudni tetteinek egyetemes hatásáról. Ezért világosan megfogalmazta és hirdeti a világ számára, hogy csak akkor lesz kiút az emberiség problémáiból, ha az emberek fajtól, országtól függetlenül képesek kifejleszteni az **egyetemes felelősség** tudatát. Csak így alakulhat ki mindenkiben a másokkal és a természettel szembeni felelős magatartás. Ha a saját érdekeinket másoké, vagy a természeté fölé helyezzük, bizonyosan rontunk a saját helyzetünkön is. A buddhizmus szerint mindezek nemtudása jelenti az igazi tudatlanságot, és ez független az egyetemi tanulmányoktól, vagy akadémiai fokozatoktól. A buddhizmusban a tudás nem valaminek a szakismerete, hanem az egyetemes törvény belátása, és az aszerint való életmód egysége. A tibeti szövegmagyarázatok gyakorta interpretálják szűktudatúságként a tudatlanságot, ami azt érzékelteti, hogy minden, ami nem az egyetemes szerint gondoltatik, az téves. A buddhista bölcsélet másik fontos tanulsága, hogy a tudás vajmi kevés, ha nem aszerint tevékenykedünk és élünk. Őszentsége szerint ezeknek az általános elveknek kell képezniök a környezettel szembeni helyes magatartás alapját. *Tendzin Gyáco* ugyanakkor vitatja a szüntelen gazdasági növekedés kultúráját, amely ahogy eddig, úgy ezután sem oldja meg az emberi és környezeti problémákat, sőt inkább fokozza a nehézségeket.

A fejlett nyugat számára sok tanulsággal szolgálhat mind a buddhista, mind a hagyományos tibeti környezetkultúra, ahogyan sok más nép kultúrája is. Befejezésül idézzük Őszentsége irányadó szavait: "*Meg kellene tehát találnunk a módját, hogy olyan harmóniában éljünk, mint ezek a hagyományos közösségek, ugyanakkor teljes mértékben részesüljünk az új évezred hajnalán rendelkezésünkre álló anyagi lehetőségekből.*"

Békesség minden lénynek!

Irodalom: Arkin, William M. (ed.): Nuclear Tibet. Nuclear Weapons and Nuclear Waste on the Tibetan Plateau. Washington, 1993, The International Campaign for Tibet. Chitkara, M. TG.: Toxic Tibet Under Nuclear China. New Delhi, 1996, APH Publishing Corporation. Dekhang, Tsultrim Palden (ed.): Tibet 2000. Environment and Development Issues. Dharamsala, 2000, Central Tibetan Administration. Dhammapada. Az erény útja. Budapest,

1994, Farkas Lőrinc Imre. His Holiness the XIV. Dalai Lama: On the Environment. Dharamsala, 1995, Department of Information and International Relations. Jankovich Andrea: Természet és buddhizmus. Új Pedagógiai Szemle, 1999.5.sz. 72–83.o. Őszentsége, a Dalai Láma: Ősi bölcsesség, modern világ. Budapest, 2000, Európa.

Ökotáj, 31–32. sz. 2003. 101–110. o.

FARKAS ISTVÁN

MIÉRT NEM VAGYUNK ZÖLDEK MI, KERESZTÉNYEK?

Egyszer, korábban, valamikor 93 táján volt egy ilyen című feladatom a BOCS-ökocsoport megbízásából. Akkor, jól felfogott érdekeimben kikerültem, megkerültem a problémát és nem arról beszéltem, illetve nem azt mondtam, amire a többiek gondoltak. A dolog azóta is bántott. Most nyáron ismét belefogtam, hogy erről a témáról megpróbáljam leírni a véleményemet számolva azzal, hogy ez ismét nem az lesz, amit várnak tőlem, de hát a mai tudatállapotom erre képes.

Miért kérdés ez?

Van egy olyan érzésünk, nekünk, elkötelezettnak mondott zöldeknek, akik kereszténynek is tartják magukat, hogy valami nem stimmel. Mindenki szereti az életet - persze a sajátját a leginkább -, senki sem akarja szándékosan pusztítani az életet, mégis az élet pusztul körülöttünk. Körülöttünk, akik létezésüknek - azaz zöldeknek - és kereszténynek - azaz Krisztust követőnek - nevezzük magunkat. A jószándék, a tenni akarás és a közösség utáni vágy összehoz bennünket, de mindig kellő távolságot tartunk hitünk és a mozgalom között. A zöld nem-keresztények nem értik miért nem veszünk részt aktívabban a megmozdulásaikban, akcióikban, felvonulásaikban; a nem-zöld keresztények pedig egy olyan szórakozásfélét sejtenek emögött, mint a horgászás, vagy gombatenyésztés, vagy maximum olyan cselekedetet, ami pozitív, tehát még elfogadható, de alapvetően semmi köze a keresztény vallásokhoz. Ebből aztán az következik, hogy mi, magunk is feltesszük a kérdést: miért nem zöldek a keresztények? Miért nem olyanok, mint a vallásos hinduk, a buddhisták, vagy más, látszólag sokkal elkötelezettebben zöld vallásosok. Hát ez a kérdés. Az

általam megfogalmazott válasz előtt azonban még néhány kérdést fel kellett tennem.

Mi a zöldek célja?

- Az élet odaadó szolgálata az élet fenntartása érdekében, vagy másképpen
- Az élet törvényeinek (természeti, társadalmi stb.) betartása és betartatása, vagy kicsit aprópénzre váltva
- Az élet változatosságának fenntartása, az emberi élet józan korlátozásával, vagy más szavakkal
- Mindent kiküszöbölni, ami az élet valamilyen megnyilvánulásának rossz és nem feltétlenül szükségszerű, vagy még másképpen
- Az élet valamennyi megnyilvánulásának esélyt biztosítani a fejlődéshez, de más megnyilvánulások kárára csak olyan mértékben, ami az alapvető törvényekkel összhangban van, vagy kicsit leszűkítve
- Az ember - mint az élet egyik megnyilvánulása - számára, az élet többi megnyilvánulásával összhangban biztosítani a töretlen fizikai, lelki, szellemi fejlődést. És tovább aprózva le, egészen a szelektív szemégyűjtésig és a varangyakcióig.

Mi a keresztények célja?

A tízparancsolat szellemében - azaz Istennek tetszve - ugyanaz, mint a zöldeké, azaz fenntartani, megőrizni, harmóniát biztosítani, önmagam vágyait korlátozni, szolgálni, adni, erőszakot nem alkalmazni a teremtett világ minden élő megnyilvánulása érdekében, de Jézust követve mindenemet szétszórni, vagy ami szerintem ugyan az, odaadni Istennek (a gondjaimat, aggodalmaimat, anyagi erőfeszítéseimet, gondolataimat, terveimet, döntéseimet, aktivitásaimat, vágyaimat, elképzeléseimet, emlékeimet, imádságaimat, stb.), hogy Ő mindezt átváltoztassa azzá az egyetlen tudásommá, hogy a fia vagyok (lásd tékozló fiú, a gazdag ifjú, a samariai asszony, Zakeus) és ez az egyetlen szóra érdemes jó az életemben. Akkor hát hol a bökkenő? A keresztények, ugyanúgy ahogy a hindu hívők, a buddhisták, vagy más vallás elkötelezett hívői mindaddig zöldek - mások által is elfogadhatóan zöldek - lehetnek, amíg a törvény előírásait betartják. Mert hát ugyan mi másról szólna például a tízparancsolat, mint a jó cselekedetéről és a rossz cselekedetéről. A gazdag ifjúról elképzelhetetlen, hogy ne a jó gazda gondosságával tekintszen a jószágára, a rabszolgáira vagy a feleségére. Fel sem merülhet bennünk, hogy tékozol, szétszór, vagy tönkretesz, pusztítja a

természetet, a környezetét, már abban az állapotában, ahogy Jézus elé lépett. És korábban? Feltehetőleg megtapasztalta az életet:

- el kellett vennie a másét - idejét, türelmét, gondolatait, tapasztalatát,
- uralkodnia kellett valamin, vagy valakin, ha csak egy gyereken, vagy egy kutyán is, hogy megismerje a hatalmát,
- erőszakosnak kellett lennie másokkal, már csak "az ő érdekükben" is,
- be kellett bizonyítania a személyes igazát, hogy tartása, önbecsülése legyen,
- ki kellett kényszerítenie Isten szeretetét, hogy teljesítse kívánságait.

Mindezt azért, hogy legyen valaki az emberek szemében. Nem tudok elképzelni olyan keresztényt, akinek ne lenne része ezekben a buktatókban. Ezt Jézus sem tudta elkerülni - legalább is kísértés szinten nem. S ha már lett valaki, akkor lehetséges azt felajánlani átváltoztatásra, szétszórni, vagy szétszórni. Ha ez megtörtént, vagy legalább elkezdődött, onnan kezdve már fel sem merül, hogy zöld-e, vagy sem. Mint ahogy Jézusról, Szent Ferencről, Páter Pióról sem mondhatjuk, hogy zöld, de Buddháról sem, mert már minden cselekedete összhangba került, vagy már semmi másra nem vágyik, minthogy összhangba kerüljön Isten szeretettörvényeivel. Ezek a törvények már uralják a természeti törvényeket is. Már fel sem merül a másnak ártás a saját, vagy mások hasznára még ha az csak egy hangya is. Mert már nem kell sem a hangyára, sem a varangyra, sem a szemétre, de még az emberiség nagy gondjaira sem külön figyelnie, csak Istenre, akitől végre elfogadta, hogy fiának akarta már valamikor a kezdet kezdetén. Ez sokáig nem látszik meg a keresztényen, de idővel kiütököznek rajta bizonyos távolságtartás jelei. Itt él köztünk, mindenütt megfordul, senkitől sem tagad meg semmit, amilye van adja, szavai sokszor érthetetlen zagyvaságnak tűnnek, mert már nem oda, azokra figyel ahová, amire a többiek. Már valahol másutt jár az esze, másra dobban meg a szíve, a tüdeje máshonnan szívja a levegőt és a szeme már nincs annyira élesre állítva a világ dolgaival kapcsolatban. Már nem ő akarja szeretni Istent és a teremtenyeit, hanem elfogadja a szeretetét úgy, akkor, ahogy és amikor Ő akarja. Ha pedig talentumai vannak - és kinek nincsenek -, kivirágoznak és ezen keresztül mérhetetlen életerőt képesek sugározni a környezetébe, legyen az szervezőkészség, elő-adóművészet, vagy csak egy hétköznapi tünő

közösségvezetés. Isten nem az életet akarja. Az életet a törvényeire bízta. Persze Neki könnyű - mondhatjuk - betéve tudja a törvényeket, mi pedig csak most kapizsgáljuk. Ezért érthetetlen már sokszor a nem-hívő zöldek és a hívő nem-zöldek szemében az ilyen zöldkeresztény (de nyugodtan mondhatunk buddhistát, brahmanistát, szikhet, vagy szufi vallásút is). Ez utóbbi, zárójelbe tett vallása azért tűnik zöldebbnek a miénknél, mert az ő gondolkodásuk nem az arisztotelészi logikán alapul, ami a tudományhoz és a dogmához vezetett, hanem az u.n. paradox logikán, ami a toleranciához és az önmegvalósításhoz vezet - mint ahogy ezt E. Fromm: A szeretet művészetében kifejtette. Ez utóbbiak magatartása pedig vonatkozik a hangyára és a világ egészébe való illeszkedésre is. Ez a látszólagos, "zöldebb" előnyük, de minden az egyéni múlik, nem a valláson. És akkor a válasz? A keresztények zöldek. Aki csak egyet is talál, rá fog jönni.

HABOS LÁSZLÓ

KÖNNYEK NÉLKÜL

Csak állt ott mezítelen lábbal a hűvös járólapon, s szaporán vette a levegőt, miközben jobb keze önkéntelen mozdulattal talált rá a kézmosó csaptelep krómzott elzárójára. Szemét nem nyitotta fel, miközben megnyitotta a szelepet. A víz folyni kezdett. Mindkét kezével a hófehér porcelán kagylóra támaszkodott. Eltelt egy perc, talán kettő is, amikor kinyitotta szemét. Fejét kissé lehajtva tartva figyelte a zubogó vizet. Arcán megfeszültek az izmok, teste lassú zihálásba kezdett. Nem nézett fel a tükörbe. Fejét továbbra is lehajtva tartotta és néma zokogásba kezdett. Hosszasan zokogott könnyek nélkül. A fürdőszoba ablakán betévedt fény suhant végig a levélmintás halványzöld csempén. A fájdalomba zárkózott magányt az utca zaja törte meg. Egy hangosan felbödült autószerelő műhelyéből tört az utcára, felerősítette a téren összeverődött gyereksereg önfeledt zsvajját. Az asszony lassú mozdulattal felemelte fejét, és farkasszemet nézett a tükörben feltűnt arccal. Semmitmondónak látta az ismerős, megviselt tekintet. Nézte az arcot, amely még ily csapzottan is igazán szép volt, de nem látta a szemek régi csillogását. Izzadságtól nyirkos, sűrű gesztenyebarna hajában már imitt-amott ősz hajszálak fénylettek. Nézte az ismerős

arcot, mely kérdően tekintett rá. Majd mindkét tenyerét a zubogó víz alá helyezte. A hús víz csiklandozta a már megnyugodott tenyeret. A remegés, mely néhány perce oly hévvel mozgatta a selymes bőrű hosszú ujjakból álló kézfejet, már elmúlt. Fészket formált a két tenyér és várt, amíg megtelt vízzel. A mélyen lehajolt fej és a felemelkedő vízzel telt, hirtelen szétnyílt tenyér találkozott, s nagy lendülettel zúdult a friss víz az asszony felhevült arcra. A fej felemelkedett, a tenyér-fészkek ismét gyűjtötte a vizet, majd a mozdulatsor megismétlődött. A jobb kéz elzárta a csaptelepet, az összegyűlt víz még egy utolsó kluttyogott, majd eltűnt mosdókagyló lefolyójában. A tükörben ismételtelen feltűnt arcon végiggördültek a vízcseppek. Miután az utolsó, a betévedt napfényben csillogó vízcsepp is tovagördült a ritka szempillákról, a kék szemek felragyogtak. Az asszony kilépett a fürdőszoba ajtaján, de gyorsan összecsukta szemén a már felfrissült pillákat. Nem akarta látni az előszoba feldúltságát, inkább egy gyors mozdulatot követően leült a hálószoba ágyának szélére. A még nyirkos tenyerét rátette az ágyban fekvő fiú hajára. Tehette nyugodtan, hiszen az mélyen aludt. Többször végigsimította a szeretett arcot. Mozdulataira az arcbőrön sorakozott izzadságcseppek egyesültek és vékony patakként végiggördült az egyenletesen mozgó mellkason, majd eltűnt a gyűrött lepedőn. Az asszony nézte a gyógyszerek hatására mély alvásba szenderült fiút. Szépnek látta, mint mindig a nagyra nőtt kisfiát. Nézte a rövidre nyírt barna haj és dús szemöldök alatt a lecsukott szempillák rángató mozgását. Az arcbőrön, melyen ismételtelen végigsimította tenyerét, már megjelentek a bajusz és szakáll gyenge szőrszájai. A fiú testén csupán egy pelenkanadrág volt. Bal combján ott piroslott a küzdelem hevében született horzsolás nyoma. Egy erőtlén mosoly jelent meg hirtelen az asszony arcán. Maga előtt látta a fiú kérő tekintetét, amint gyógyító krémet követel majd, miután felfedezi lábán a horzsolás nyomát. Ismét felbödült az autómotor az autószerelő műhelyéből. Az asszony felállt, és a mintás könnyű pléddel, mely az ágy szélén pihent, betakarta az alvó testet. Tekintete tovasiklott, és a hálószoba meszelt falára függesztett feszületen állapotodott meg. A feszületen, mely az oly csodálatosnak képzelt új életének kezdeti ünnepi pillanatában az oltáron pihent. A feszületen, amely oly sokszor üzent már neki a csüggedés perceiben. A szoba ajtajából visszatekintve gondolatban még egyszer végigsimította gyermeke arcát.

Kilépett az előszobába, miközben maga előtt látta a pillanatot, amelyben a fiú még nyugodtan játszott kicsi

autóival a nagyszoba szőnyegén, amikor ő még az ebéd készítésével foglalatzkodott. De aztán az a nyugalom egy pillanat alatt elveszett. A szőnyegen játszó fiú felpattant, arca elsápadt, majd hirtelen izzadságcseppek tucatja jelent meg homlokán és nagy lendülettel, artikulátlan ordítás közepette megindult az asszony felé. Nem állta útját semmi sem. Erős kezétől könnyen felborult a szék, arrébbcsúszott a konyhaasztal és már ott állt, majd nagyot szólva csattant a lendült a kéz a falig hátrált édesanya védekezőleg a feje elé emelte karját. Az újabb ütés elől elsietett asszony papucsát lábáról elhagyva lépett az előszobába. A dühös fiú karja mindent lesöpört a konyhaasztalról. Törték a tányérok, bukfenceztek edények, a tálból kihullott tészta szétszóródott a konyhakövön. A fiú nagy lendülettel igyekezett a menekülő édesanya után, de igyekezetében átesett a felborult széken, mely felsértette a bőrt bal combján. A hirtelen fájdalomtól egy nagyot ordított, majd a konyhakövön fekvő magasra emelt lábbal rúgkapált, leverve az asztalon maradt konyhai eszközöket. Az édesanya sietve hozta a fiú nyugtató gyógyszereit, majd ügyes mozdulattal tette annak egy újabb hangos ordításra nyílt szájába. A fiú négykézlábra emelkedett, s úgy igyekezett az előszobába hátrált asszony után. Nagy lendülettel csapkodott a levegőbe, s miután eljutott a kisasztalig, az addig ott díszelgett virágot cserepestől ledobta az előszoba márványmintás kövezetére. A megrémült asszony közelebb lépett, amikor a fiú újabb dulakodásba kezdett, de egyensúlyát veszítve a kövezetre zuhant. Felállni már nem tudott, a gyógyszerek hatni kezdtek, a test mozdulatai elgyengültek, lelassultak. A lábak még tettek néhány erőtlen mozdulatot a gyermeke fölé hajló édesanya irányába. A fiú szempillái lassan le-lecsukódtak. Némi erőfeszítés árán sikerült az asszonynak az izzadságtól csúszós testet elvonszolni a fiú ágyáig. A végiggondolt esemény sor már nem zaklatta fel az anyát. A miéltre régóta nem találja a választ...

Az édesanya halkán becsukta maga mögött a hálószoa ajtaját, majd mezítelen lábán óvatos léptekkel kikerülte a széttört virágcserépeket és seprűt, lapátot vett kezébe, hogy feltakarítsa az anyáknap ajándékát.

2017. szeptember

BULÁNYI GYÖRGY MIKOR ÉLTÜNK JOBBAN?

Különös módon látja Jézus az utána következő idöket. Mint aki ismeri a történelem egészét. Azt is, ami utána következik. Olyannak látja a jézusutánit, amilyen volt a jézuselötti: társadalmi és természeti katasztrófák pusztítanak. Ami pedig tanítványait illeti, azokat zsinagógákba és börtönökbe hurcolják, némelyeket meg is ölnek közülük, mindenki gyűlölni fogja őket. A tanítványok pedig állhatatosak maradnak, s ezzel megörzik a lelküket. Pályája elején még nem így látta. A jónak a győzelméről énekelt: *Boldogok a szegények, és jaj a gazdagoknak*. Pontosán a fordítottját a mai evangéliumi szakaszban.

Márta lánya, az 54 éves Eszter, aki még itthon tanult építész-mérnöknek, írja Kanadából: Praktikus szempontból engem az idegesít, hogy az egyház(ak) lesznek leginkább kiölői a jézusi tanításnak. A tanítónak (ilyen az egyház is) praktikus kéne a tananyagot leadni, reagálni kellene az életbeli dolgokra. Ma az emberek nem a legjobb körülmények között élnek Kanadában.

Itt, British Columbiában fantasztikusan virágzik a gazdasági élet – az értékelés és a statisztika szerint. Tényleg, a város nő, mint a gomba, s a "prosperitás" magaslatán vagyunk. Nincs elég munkaerő – mondják a hírekben. Ezért még szervezett külföldi munkaerőt is hoznak be a keleti világból. Tehát akkor az emberek is jobban élnek? Nem. Munkanélküliség van.

A hazai ember nem jut munkához, mert az általa kívánt minimálbér – ami már nem elég a minimális létfenntartáshoz sem – túl sok a munkaadónak, hogy kifizesse azt. Ezért inkább hoz az uralkodó osztály rendeletet a javukra. Ezt: ha min. két évig foglalkoztat egy behozottat, és szállást ad nekik, akkor kedvezményeket kap az államtól. Tehát bérnyomásról van szó. Mert két év múlva, amikor már meg kellene fizetni őket, akkor lecseréli őket, s helyettük újabb turnust hoz be. Szervezett neoklaszikus rabszolgatartó ez a rendszer.

Ki van mutatva, hogy a dolgozóknak a termelékenység 51%-al nőtt az elmúlt 5 évben, de a fizetésük maradt vagy csökkent. Az összes termelési pluszt a munkaadó söpri be, s a profit 30 valahány százalékkal nőtt. Közben a lakásárak az elmúlt 5 évben átlagban több mint kétszeresére növekedtek, de inkább 3-szorosára. Az én lakásom is, és közben észrevehetően növekszik a hajléktalanok száma.

Tehát nemcsak jobban össze kell magát az embernek húznia, hanem a nagy hajtás miatt ideje sincs, és a testi és lelki egészsége is romlik. Aki pedig felül

marad az árban, az meg rohamosan elhasználódik. Ezeket az egyházak észre sem veszik.

Eddig a levél. Olyan a helyzet, mint idehaza, csak még egy kicsit jobb. Olyan, mint Latinamerikában, csak hogy ott még rosszabb, mint nálunk. Mikor volt jobb? Valamikor, száz év előtt, nagyapám pesti cukrász üzemében, ahol a bolti lányok nagyszüleimnél laktak s napi tizenkét órát dolgoztak, s csak vasárnap délután volt kimenőjük? Szüleim erről az 1914 előtti időről beszéltek, mint a boldog békéről. 1849 és 1914 között eltelt 65 esztendő, s közben nem volt háború. 1945 és 2007 között eltelt 62 esztendő, s közben nem volt háború.

Azért az elsőben is volt Bosznia okkupációja, a másodikban is szétlőtték úgy-ahogy Budapestet 1956-ban pótfelszabadítóink. Ma is vannak, akik nosztalgálnak a boldog Kádár-rendszerrel? Vannak.

Én aztán igazán nem érzem egyháznak magam, s szeretnék valamit éppen ezért észre is venni. Hogy mi volt az őshazában, mi volt Levédiában, erről nem töröm a fejem. Van egy fogható dátumom: 895-ben megtámadnak bennünket a besenyők, s Vereckén behatolunk a Kárpát-medencébe. Hozzuk magunkkal a sátrinkat, meg hajtjuk magunk előtt az állatainkat. Estére felferjük a sátrakat, s öröket állítunk, az állatok meg legelnek. Mi meg fejjük, és esszük őket.

Akik meghalnak útközben, azokat elhantoljuk. S reggel megyünk előre. Kik? Az urak s a fegyveres férfiak lovon ülve. Az öregek, az asszonyok, a kisebb gyerekekkel a szekereken. Gyalog pedig a szolgák, akik hajtják az állatokat. Estéknél sátrát vernek. És boldogok? Elfogadják, hogy most csak így lehet élniük. Amikor túljutnak a gyepekre szánt hegyvidéken, ott valakiket hátrahagynak öröknek, valakik meg le is települnek, s folytatják, amit hetekkel előbb még túl a Kárpátokon abbahagytak, a letelepült életet. A többiek meg mennek tovább, hogy odébb majd szintén letelepüljenek. Kik és hol állhatnak meg, azt az uraknak kell megmondaniuk. Azoknak, akik vérszerződést kötöttek. Eljutnak a 900. évre a Tiszáig, a Garamig, a Dunáig, s a Marostól, a Temestől délre is, ahol már az Alduna folyik.

Pár százezren lehetnek. Bolgárokba, morvákba, ha ütköztek, megbírtak velük. Öt év után aztán birtokba vették a Dunán s a Dráván túli területeket is, előre hatoltak a Kárpátok nyugati szegélyéig is, és valahol az Enns folyónál volt a nyugati gyepe annak következtében, hogy 907-ben a pozsonyi csatában őseink – még Árpád vezetésével – megsemmisítették a bajorok seregét. Csak 955-ben, az augsburgi vereségünk után voltunk kénytelenek visszahúzódnival a bécsi medencében a Fischa folyót tenni meg nyugati gyepeink, határnak.

Árpád meghal 907-ben, 955-ben Taksony már a fejedelem, s ennek fia, Géza 973-ban Quedlinburgba

küld 12 főmagyart, akik a fejedelem nevében békét kötnek a bajorokkal. Géza családostul megkeresztelkedik. Véres kezűnek mondták, mert amikor meghalt, a magyar törzsfőkből már csak Koppány, Gyula és Ajtony volt központi hatalmának ellenében. Ez utóbbiak térdre kényszerítését fia, Vajk végezte el, aki apja halála után 997-ben lett fejedelem. Fiát, Vajkot Géza még összeházasította a bajor hercegnővel, Gizellával, akinek kíséretében német lovagok jöttek be az országba. Ezek segítségével is sikerült Vajknak térdre kényszerítenie azokat, akik urakként még túléltek Gézát.

Az ezredfordulón koronázták Vajkot királlyá. Ellenfelei legyőzése után minden föld törzsfői birtokból királyi birtokká lett, s ezeket ajándékozta István az ispánjainak. A lázadásokat, melyek még pogány lázadások voltak, István és király-utódjai levertek.

Megtörtént az elsőként ismert magyar társadalmi átrendeződés. A 895. évi honfoglalás előtt és után a törzsfőknek, mindnek, joguk volt törzsi seregükkel hadi vállalkozásokba fogni. Géza ezt a jogot megszüntette. Az engedelmisségre kényszerített magyar urakból s a bajor lovagokból lettek – az ispánok, az új urak. Ezeknek az uraknak rendelődtek fölibe az új rend eszmei letéteményesei. Mindenekelőtt a püspökök s a nekik alárendelt papok, szerzetesek. A király apostoli király volt, mert maga nevezte ki a püspököket. Halála előtt mondja: *"Ég királynője, e világ jeles újjászervezője, végső könyörgéseimben a szentegyházat a püspökökkel, a papokkal, az országot a néppel s az urakkal a te oltalmadra bízom..."*

Jézus nyomában tehát István is újjászervezi a szentegyházat a püspökökkel, s az országot pedig az urakkal. Az istenadta népet is megemlíti, de ennek a népnek kevés köze van a püspökök és a világi urak országához. Volt korábban közük? Igen, azoknak, akiknek a törzsfők hadi vállalkozásaiban szerepük volt, a fegyvereseknek, bizonyára. De a nem-fegyveresek ekkor is csak nép lehettek. S a nép – az a dolgok, s nem a személyek világába tartozik. Ötszáz évvel később a nem fegyveres népet Verbóczi *Hármaskönyve* a földekkel és marhákkal egy kategóriába sorolta. Mert a nép dolgozott a földeken a marhákkal együtt. A királyi adománylevelek az ajándékozott földek határait is megnevezik, a marháknak csak számát adják meg, a jobbágyoknak esetleg a neveit is megemlítik.

Úgy tetszik, hogy valami megmaradt a régi etelközi rendből: voltak a fegyveresek, akik biztosították a külső és belső rendet, s ez a belső rend annyit jelentett, hogy voltak olyanok, akiknek dolgozniuk kellett. S ők alkották a lakosság többségét.

A nem-dolgozók – a nemesek meg a papok – legfeljebb, ha 20 százalékát adhatták a lakosságnak. El is tarthatta őket a 80 százalék. Ez lehetett a rend Etelközben is, s később a vérszerződés után is. Katona József közel kétszáz évvel ezelőtt írja a *Bánk bán* c.

tragédiájában a jobbágy Tiborc panaszát, mely alighanem hű képét rajzolja a változatlan társadalmi valóságnak: Ki tudták kötni őket, ha lelőttek egy galambfiat. Kik? Az urak. Azok, akiknek fegyverük volt.

Kedves Eszter, a papok az urak közé tartoznak, s a dézsmából élnek. Te meg az egyházon akarsz számon kérni valamit, mert a papokat azonosítod Jézus tanítványaival, akik Mesterükkel együtt a nép, a szegények oldalán állnak, s maguk is szegények közé tartoznak. A nép – a szegény; és a szegény – a nép. Etelközben, vérszerződés után is mindig volt nép és mindig volt szegény. A papok nem szegények. Az etelközi táltosok sem voltak azok, és István püspökei és papjai sem.

A tatárjárás idejére már megtízszereződhetett a lakosság. Lehattunk már három millióan. Egy év alatt elpusztult a nép fele, s legtöbb a magyarul beszélők közül pusztult, mert marháinkat a folyók mentén legeltettük, a védelmet nem nyújtó sík területen. Az urak egy kis hányada el tud menekülni Muhiról. A nép elbújhat a hegyek ormán meg a mocsarakban. A király az Adriai tenger Trau szigetéig futhat. Ekkor még a jobbágyosság nem fordult ura ellen. Beletörődött, elfogadta, hogy neki nem sikerült nemessé-fegyveressé, püspökké-fegyveressé válni. Isten rendelkezésként elfogadta állapotát, s élt, ahogy tudott? Nagyon valószínű, hogy nem látta lehetőségét annak, hogy felkeljen a rend ellen. Húzta az élet igáját, s igyekezett vallásában vigaszt találni arra, ami nehéz volt. Nem volt része a közéletnek, csak a családinak, s abban élt, szeretett és szaporodott.

Mivel én csak egy katolikus szerzetes vagyok, megengedhetem magamnak, hogy praktikusán tanítsak, amíg még taníthatok. Katona József 1815-ben írta a Bánk bánt. Azóta újra történt, s még az ő századában, a 19.-ben egy társadalmi átrendeződés. Kossuth Lajos fegyverbe szólította a jobbágyosságot, s ennek nyomán új urak támadtak a század második felében, ha nem is a valahai jobbágyokból, hanem a nemesek mellé vagy helyükre került polgárokból, a nyelvünket úgy-ahogy megtanuló jövevény népekből.

Az elmúlt, a 20. században aztán megint új társadalmi átrendeződés történt Sztálin akaratából, s Rákosi Mátyásból és Kádár Jánosból lett az urak eleje. Belőlük, akinek ősei bizony nem tartoztak az urak közé. De hol van már a tavalyi hó?

Már a 21. században tartunk, amikor Kanadában, egész Amerikában és Európában is, Izraelben is – a világméretű tőkés társaságok az urak. Akkora urak, hogy hozzájuk képest még a királyoknak, az államelnököknek is csak fillérek vannak a zsebükben. Még államonként a miniszterelnökök is ezeknek a tőkés társaságoknak a szolgálói. Nem is titkolják. Úgy szegényítik el az országot, mint Latinamerikában is tették, akik jóval mélyebben vannak már, mint Európa

s benne a Kárpát-medence országai s köztük hazánk is. Minek az erejében?

Hát a NATO fegyvereinek az erejében teszik, amit tesznek. Mérhetetlen a Bokor jézusi dicsősége, hogy hazánkban egyedül mi tiltakoztunk a NATO-ba belépés ellen.

Visszatérhetünk már Jézus ma hallott szavaihoz. A történelem semmit sem változott e kétezer esztendőben. A jézusutáni szakasz ugyanolyan, mint a jézuselőtti. Lehet, hogy a szegények a boldogok és jaj a gazdagoknak. Lehet, de nem ideát, csak odaát? Nem, ideát is. Mert a jézusi boldogságnak semmi köze a gazdagsághoz. A kérdés csupán az, hogy nekünk, keresztényeknek van-e valami közünk Jézushoz? Van-e valami közünk a Jézus-féle boldogsághoz, vagy csak a fából vaskarikához, amely így fogalmazódik meg: Jézuskának is, meg Béluskának is.

Mondhatom világosabban is: mi szeretnénk gazdagok is lenni meg Jézus tanítványai is. Szeretnénk úgy nyaralni az olasz Dolomitokban két hetet, hogy nem kerül az többbe, mint mindössze 250 millió forintba, azaz csupán egy árva millió Euróba. Talán valaki tudja a sajtóból, hogy ki nyaralt ennyiért a nyáron a Dolomitokban. Külföldi és hazai újságok adtak erről hírt, és az illetékesek nem kommentálták. Nem is erősítették meg, nem is tagadták.

Gazdagnak lenni rossz dolog? Hogy volna rossz, amikor mindannyian arra törekszünk? Mért ellentétes akkor ez a jézusi boldogsággal? Nem ellentétes, ha vigyázunk arra, hogy minden testvérünknek is jusson annyi, mint nekünk. A NATO meg minden fegyveres erő arra törekszik, hogy valakik gazdagabbak legyenek, mint azok, akik ellen háborúzik. Szent céllal háborúzik: fel akarja szabadítani a háborúval megnyert területen élő embereket saját uraik kizsákmányoló gazdagsága alól? Igen, de csak azért, hogy más gazdagok jöhessenek a helyükre.

Azok a gazdagok, akik fizetik vagy kényszerítik a háborúzó katonákat. Megszüntetjük a sorkatonaságot? Igen. De dupla annyit fizetnek a NATO katonáinak, mint amennyit azok keresni tudnának odahazai munkájukkal.

Jézus tanítása szerint két Isten van. Az egyik a Pénz, a másik, aki Atya, s minden gyermekének egyenlő arányban akar juttatni az Általa megteremtett Föld közösnek szánt javaiból. Ezt a másik Istent kell választani, ha valaki a Jézus-féle boldogságot akarja. – Pénzt is szeretni és Jézus Atyját is szeretni, ez az önbecsapás. Ezt elvetni, ezt jelenti a jézusi biztatás, hogy maradjunk állhatatosak. Így menthetjük meg lelkünket az örök életre.

Akik nem akarnak maguknak többet, mint amennyi a másik embernek jut, azoknak a királya Jézus, akinek a királyságát ünnepeljük jövő héten, az egyházi év utolsó vasárnapján.

MERZA JÓZSEF

APOKALIPSZIS

Zsuzsika vidáman, gondtalanul, szokásához híven, bejelentés nélkül libbent be könyvtári szobámba. Zsuzsika korábban az Akadémia egy munkacsoportjában dolgozott és intézetünk könyvtárában is gyűjtött anyagot. Ő is a létszámleépítés áldozata lett, de, ismeretségünk folytán, havonta továbbra is eljön hozzám.

Zsuzsika Jehova Tanúja és feladatának tudja, hogy ellásson minket a tanúk irodalmával. Az Őrtorony és az Ébredjetek című füzeteket hozza és felhívja figyelmünket a bennük lévő fontosabb cikkekre. Táskájában mindig ott van sok füllel ellátott Bibliája, amelybe gyakran belelapoz. Megbeszélésre szánt szöveget terjeszt elő, hiszen feladatához tartozik a tanítás hirdetése is.

Én időnkint elfogadom kezdeményező szerepét, gyakorta azonban megelőzőm egy engem érdeklő kérdés előterjesztésével, ami révén magamhoz ragadhatom a beszélgetés irányítását és időhiány esetén a lezárását is. Az őszinteség jegyében el szoktam mondani, hogy ezzel vagy azzal nem értek egyet és az alapul szolgáló bibliai szöveget egészen más szemmel nézem, mint ő, de hát sok gyakorlati kérdésben azért egyetértünk.

Zsuzsika bízik bennem, mert a gyülekezetük egyik kiemelkedő vezetőjét barátomnak tudhatja. János a sárospataki református kollégium diákja volt, majd lelkész lett. Életében akkor állt be fordulat, amikor a második világháború idején tanúja lett a katonai szolgálatot megtagadó hívők kivégzésének. Ekkor letette lelkészi palástját és belépett a gyülekezetbe. Azóta közösségvezető lett és vállalja a helyzetéből adódó egyszerű életet.

Húsz évvel ezelőtt megpróbáltam együttműködni vele a szolgálatmegtagadók érdekében, de nem vállalt semmiféle nyilvános akciót, mondván, hogy nincs mit tárgyalni a Sátán képviselőivel. Ha esetleg nem így fejezte volna ki az álláspontját, akkor is világossá tette, hogy a kiválasztottak világától teljesen idegen a hatalmasok világa.

Zsuzsika nem egyszer felhívta a figyelmemet a jövőre, s benne a kiválasztottak sorsára. Irodalmi anyagaiban lenyűgöző képekben tárul fel az izai látomás világa. Túl vagyunk az ítéleten, s az üdvözültek mind fiatal, egészséges, jól öltözött emberek, bájos gyermekekkel. Egy apa éppen hatalmas gyümölcsösökkel érkezik, a család boldog szeretettel fogadja.

A ház körül a legkülönbözőbb állatok serege látható, fényes szőrű kutyák és oroszlánok simulnak a játszadozó gyerekekhez. A virágos rétet erdők szegélyezik, patakok, folyók szelik át, s a távolban hóval fedett hegycsúcsok integetnek felénk.

Az igazaké lesz az elvesztett Paradicsom minden gazdagsága és szépsége. Ezt mondja a Korán is, valamivel markánsabb vonásokkal, hiszen a folyópartokat övező árnyas ligetekben érintetlen szüzek lesznek a hitvallók jutalmai. Ez kicsit meggyorsítja az egészséges férfiember vérkeringését.

Mindenesetre azonban előzőleg át kell élni bizonyos dolgokat ebben a világban. Zsuzsika sem mentes az ítélet időpontjának kijelölésétől. Ha nem szenvedünk gyors vértanúhalált, ha nem követünk el öngyilkos merényletet, akkor még elég sok fáradságon kell átmennünk, amíg – reményünk szerint – eljutunk az örök boldogságba, ahol „minden bús teher / levette boldogan / Sionnak énekét / daloljuk gondtalan”.

Az idő azonban múlik, új dátumokat kell kijelölnünk, s a világ gonoszsága sem ad egyértelmű jelet az ítélet eljövételére.

Zsuzsika jóságosan néz rám, amikor felhívom a figyelmét a múlt hatalmas gonoszágaira és azt mondom, hogy minden gonoszágnál van még nagyobb gonoszág, s lehet, hogy mi magunk leszünk önítéletünk végrehajtói.

Nehéz a tanítvány élete. Magunkra maradtunk és lelkesedésünk perceit követik az egyedüllét órái. Amíg elődeink a Tanítóval jártak, elég bizonytalan volt a mindennapi életük. Kaptak ugyan meghívást ebédre, halászként maguk is tudtak gondoskodni ennivalóról, de voltak idők, amikor a száraz kalászkok morzsolgatására kellett ráfanyalodniuk. Mindez azonban semmit sem számít, ha az utolsó hónapok életveszélyével hasonlítjuk össze. Ők túléltek, de a Mestert kivégezték. Különös módon, néhány nap múlva, élve megjelent, többen látták, beszéltek, együtt étkeztek vele. Aztán elment, többé nem látták, s csak abban hihettek, hogy nemsokára visszatér. Pál ezt annyira hitte, hogy a korintusiaknak is megírta: rövid az idő, elmúlik a jelen világ, nem kell belebonyolódni a dolgokba. Ekkor már az ötvenes években járunk, a négy pártra szakadt hívők tapasztalhatták, hogy a kereszténység sem egyszerű ügy. Eltelik még negyven kemény év, külső és belső viszályok, fenyegetések, elméleti gondok között s a száműzetésben élő János hozzáfog, hogy átgondolja, tisztázni próbálja a jelen és főleg a jövő alakulását. Mi várható, mi történhet még addig, amíg az Úr visszatér és megteremti ígért Országát, amelyben a bűnösök megbűnhődnek, az igazak pedig megkapják jutalmukat.

Az Apokalipszis felfedi azt a látomást, azt a hatalmas színjátékot, amely a legkedvesebb tanítvány lelkében megszületett mindabból, amit megértett a három év

során. Az eredmény nem egyértelmű, de hát korábban is voltak disszonáns hangok az apostolok között. Rangviták, miniszteri posztok, a régi rend helyreállítása adott témát a beszélgetésekre. A negyven napos zárótanfolyam eredménye is elég lehangoló. Pünkösöd hatalmas lendületet adott az újrakezdésre, de hát az érzelmi lángolás nem oldja meg a fiatal gyülekezet megannyi elméleti és gyakorlati problémáját. A Cselekedetek olvasása érthetővé teszi János érzelmeit. Jöjj el, Uram, Jézus – sóhajt a szent író, amikor megalapozza egy dicsőséges megjelenés, egy egész világra kiterjedő, kozmikus ítélet forgatókönyvét.

Győz az igazság, egymásra talál a diadalmas Jézus és a hűséges, tanúságtevő tanítvány. Vége a magánynak, vége a szorongásnak. Mindörökre eljött Isten Országá. Ha elgondolkodunk azon, hogy három éves intenzív tanfolyam után miért is ment Péter karddal vacsorázni, akkor azt is megkérdezhetjük, hogy milyen lelkiállattal rőtta János a nagy igazságtételről szóló sorokat. Lélektanilag teljesen érthető a sokat szenvedett ember vágya önmaga igazolására és a bűnösök megbüntetésére.

Zúduljon a poklok minden kínja ellenségeink nyakába, csapjon beléjük a tüzes istennyila – bőséges témát nyújtva a horror képzőművészeti megfogalmazására. Jól érezte magát János, amikor tapostatta Isten haragjának sajtóját, s a vér a lovak zablájáig ért ezerhatszáz stádiumnyira?

Miféle lelkiállat van bennetek? – kérdezte annak idején a Rabbi igazságtévést akaró tanítványaitól. Még mindig ugyanaz a lelkiállat van benned? – kérdezhetné Jánostól az, aki halála előtt hóhéraiért imádkozott, mert azok nem tudták, mit cselekszenek. Vagy az idők végezetére megváltozik a szelíd, az alacsony szívű Jézus, hogy végül energikus,

férfias büntetőbíró legyen belőle? Összefér a Hegyi Beszéd és az Apokalipszis? Összefér bennem is? Eddig összehúztam magamat az Utat járva, de elég volt, jöjjön már végre az igazság, a rend, a méltóság, a jutalom, a megdicsőülés, az uralkodás. Evilág rendje megváltozván végülis odacsaphatok, erős, szent csapással, a gonoszokra? Szelídség vagy igazság uralkodik Isten Országában? Ez itt a kérdés.

Az a kérdés, hogy a végítélet János által festett képének mi köze van az evangéliumokhoz. Lélektani elfojtással járom az utat, miközben nagyságról álmodozom? Túrtem sokáig, de éjszakáimon álmodok nyakszelést rogyásig, hogy Shakespeare szavaival fejezzem ki magam? A világ erőszakspirálja egy soha nem látott végkifejletbe torkollik? Istené az utolsó csapás, ő is beleáll a harcba, csak erejében különbözik a földi verkedőktől?

A tudósok előbb vagy utóbb választ adnak az ilyen mardosó kérdésekre. Nekem azonban ma kell megvallanom mai hitemet. Hogyan élek, mire készülök,

mit várok? Jobb sorsra fordultán ki tudom-e cserélni szelídségem öltözetét hadi uniformisra? Szükségem van-e kárpótlásra azért, amit odaadtam, mert igazában nem akartam odaadni, igazában azt hittem, hogy anélkül is lehetek igaz keresztény? És most sajnálom, amitől megfosztottak és követelem a jogaimat?

Sikertelen volt az életem, mert az adás szegénnyé, a szelídség balekká, a szolgálat kihasználttá tett? Rajta, róni kezdem a végítélet forgatókönyvének sorait, hogy elviselhetővé tegyem az életemet addig, amíg eljön a nagy nap, de azért körbenézek, hátha történik még előtte valami. Nem tudok csendesen, nappal munkás és este ölbetett kezekkel várakozni életem befejezésére, amelynek módjáról fogalmam sincs, mert a jövő ismeretlen, elrejtett, ha úgy tetszik: misztérium?

Miféle magánapokalipszist forgatok a fejemben? Hol van Isten, hol vannak a barátaim és ellenségeim ebben a személyes drámában? János megírta, amit megírt, de én nem akarok olyan utolsó felvonást, amelyben elhagyom az utat, amelyet követtem és kicserélem a hitet, amely végigvezetett az úton.

Nem vagyok puha agyagfigura, amit át lehet gyúrni más formára, engem már csak eltörni lehet.

Sugalmazott írás-e az Apokalipszis, ezt súgta a Lélek János fülébe, vagy egy csalódott öregember álma, aki meg sem értette Isten Fiának igazi természetét? Vagy kettős természetű az Isten, s akkor zavarban vagyok? Lehetünk gondtalanul boldogok hullahegyek, a teremtés selejtje láttán? Nemde azok is Isten teremtményei.

Semmi mentség nincs megtévelyedett lelkiállatnak? Mi, gyarló emberek, már eljutottunk oda, hogy eltöröljük a halál- és az életfogytig tartó büntetéseket. De hát lesz pokol? Ki nem alvó tüzek és fogak örök csikorgatása? Ettől én, vágyaim ellenére kopottruhás balek, kihúzom magam és a kiválasztottak öntudatával méregetem az utcán az embereket? Ettől lesz könnyű a lelke, ez előlegezi vígasztalásomat?

Nem tudom, mi és hogyan fog történni, felébredek-e abból a nagy álomból, amely lezárja földi életpályámat. Lelkem nyugalomát azonban nem a közeli vagy távoli ítéletben találom meg, hanem esténként, ha békében térek nyugalomra. Nem siránkozom a világ állapotán, a katasztrofális helyzeten, mások hibáin, bűnein. Ez nem jó. Ez rontaná a személyiség szerkezetemet. Elvonná a figyelmemet a célról, a helyes eszközökről, mindennapi feladataimról. Nem akarok a világ végével foglalkozni. Az én világomnak hamarabb vége lesz, addig rendbe kell hoznom az élettrajzomat.

Ez munkára serkent, vizsgálódásra indít, még elérhető célokat tűz ki. Még munkatársat láthatnak bennem az emberek, még segítőt a barátaim, a családom. Még nem töltöm ki alacsony érdemjegyekkel a világ, a társadalom bizonyítványát.

Megöregedtem és már más szemmel nézek a mögöttem álló életre, mint egy gyermek, egy nyüzsgő felnőtt, vagy egy vallási tanító. A tiszta éjszakákon felmérhetetlen távolságban világítanak a csillagok, mögöttük vagy felettük egy másik világ húzódik, a Tejút halvány, fehér szalagja.

Ki veszi a bátorságot ahhoz, hogy megmagyarázza, mi vesz minket körül, ki tud számot adni az elképzelhetetlen energiáról, amely mozgásban tartja azt? Mindent átfogó tudásom nincs, de van egy tudás, ami elrendezi az életemet és megtartja reményemet a holnapban.

Zsuzsika elment, és én itt ülök a szobámban, mindennapi ügyeimen gondolkodva. Az egyik polcon, egész aktív életem ellenfele, Lenin mellszobra áll. Egykori személyzetisünk szobájából került hozzám. Ili, a Goldberger-gyári munkáslányból lett személyzetis már halott, a férje, kollégám, a verneti és recski koncentrációs tábornak egyként lakója, úgyszintén. „Lehet a szobor a szobámban?” – kérdezte Ili a rendszerváltás után. „Minek néz engem?” – kérdeztem vissza én.

2007. szeptember

KOVÁCS LÁSZLÓ TÁDÉ BÚCSÚZTATÓJA

Kedves Testvérek!

Egy személyes történettel kezdem Tádé testvérem búcsúztatóját.

Tádé, *Tarnai Imre* halála után azzal állt elélem, hogy „sokáig *Bulányi Gyurka* bácsi volt a lelki-atyám, de meghalt. Akkor kértem meg Imrét, hogy ő legyen a gyóntatóm, de ő is meghalt. Gondolkodtam, aztán most téged kérnék meg, hogy te legyél...” Mire én: „Tádé, azt akarod, hogy én is meghaljak?”...

Erre most ő halt meg! Jól van ez így?!

Míndzt magyarázatként említem, hogy megmagyarázzam miért állított Bea ide elétek. Pedig ahogy végignézek rajtatok, Ti biztosan jobban tudátok búcsúztatni Őt. Gromon Bandi azt írta Tádé halálhírére: *”Hát ez szíven ütött!”* Mi itt mind szíven ütöttek vagyunk. Kik is?

1. Gyászjelentés

Tádé előre megírta a maga gyászjelentését, csak a dátumokat hagyta a Családra. Nemrég megmutatta nekem kajánul: *„Mit szólsz? Jó lesz?”*

Mit mondhattam, a gyászolók közt ott van mindenki, aki számít. És az, aki számít az a családon, csoporton, Bokron kívül egy könyvkiadó, egy művésztársaság, aztán az alkoholbetegek, mozgássérültek, lelki segélyszolgálat, karitás csoport, végül egy szelíd rend és egy kemény egyház, mely őt laicizálta.

Nekem egy názáreti hóbortos ember jut eszembe, aki annak idején országos jelentőségű lett azoknak, akik szerették, akik segítségre szorultak, és szálla azok szemében, akik nem igazán szerették. Ezt a hóbortos embert **Jézusnak** hívták!

2. Ki volt Tádé?

Sokan nem tudják, de mi tudjuk ki volt Tádé. Szerelmes férj, gyermekeiért rajongó apa, hegedűművész, író, tudós, felfedező, színész, ezen kívül csodatévő, és gyógyító. Nagy nevető és neveltető. aki életét úgy ítélte meg, hogy *„vidáman kanyargó élet”*. Ezért az életért halála után mi is hálát adhatunk.

De nehogy a levegőbe beszéljek, hadd tegyek egy-egy utalást.

Istenszerelme Jézushoz hasonló. Hallhattátok, amikor az ő mennyei Apátskájáról beszélt. De ezen túl, amit egész életével bizonyított.

Szerelmes férj, aki utolsó éveiben azon kesergett, hogy ő milyen nagy terhet jelent Beának, akinek orvosi

praxisa miatt amúgy is annyi gondja-baja van a sok beteg emberrel.

Gyermekeiért rajongott. Aggódó, bízó szeretettel nézte fejlődésüket. Mindhárman klassz felnőttek lettek. Nem csoda! Már gyerekkorukban sajátos módszerrel nevelte őket az apjuk. Például, amikor a járda szélén álltak, arra biztatta őket, hogy lépjenek csak le a járdáról és menjenek át a piros jelzésen. Gyerekei rászóltak: „No, de apa, miket beszélsz?!” Így is lehet nevelni!

Zeneszeretőként örült Ágota hangjának, **nevelőként** Agapé óvónői sikerének, és a leendő Lukács doktornak, aki az evangéliumot szerző Lukács doktorról kapta a nevét.

Tádé író próféta volt. Elmékedései, előadásai, kéziratban kész 300 oldalas etikai gyűjteménye (Etika V.) és a többi kérdésekkel feldolgozott szentírás magyarázatai a bizonyítékok erre.

A híres „négyes fogata” az erénypárokról pedig egy igazi felfedezőnek a találmánya.

Színész is volt, aki úgy mondta el **Kossuth** híres beszédét, hogy egy-egy asztal is összetört a végén. Vagy aki a Bokor 50. évfordulóján a „**Bokorirtás**” darabban Ratzinger bíborost játszotta (Később XVI. Benedek pápa).

Csodatévő is volt, abban az értelemben, hogy alkoholbetegeket és drogosokat gyógyított az alkoholmentő szolgálatban. Az utóbbiak szolgálatában a szénásszekérről lefordulva kezeit is összetörte. Mindezt zokszó nélkül viccelődve mesélte. Van még egy szerep, amit ki sem merek mondani.

3. Udvari bolond?

Sokak számára Tádé egy komolytalan, bolondos figura volt, akit nem kell komolyan venni.

Mi, akik itt vagyunk, tudjuk, hogy valóban **bolond** volt: az ő Atyácskájának bolondja, felesége, gyermekei bolondja, a szegények, üldözöttek bolondja, de **udvari bolond** is, aki nevetve vágja akár a mi arcunkba is az evangéliumi igazat.

Az **udvari bolondok** az ókortól kezdődően olyan személyek voltak, akik a nagyurak udvaraiban tréfálkozva mondták ki az igazságot, sokszor életüket is kockáztatva.

Emlékszem a **diktatúra** alatt a hatalmi nagyurak világában tünetően reverendában járt az utcán. Miközben a hierarchia áthelyezésekkel büntette őt is.

Aztán évekig volt kazánfűtő, szerelő, bérelszámoló a BOY szolgálatnál.

Hát így festett az ő „**vidáman kanyargó élete**”.

A **rendszer váltás** után szinte semmi sem változott. Egyik hatalomnak sem tetszenek az udvari bolondok.

Tádé viselte továbbra is a perifériára szorított Bokor bélyegét, de megkapta a megértő paptestvérek és az ökumené révén sokak baráti szeretetét, és a tevékenységének utat engedő lehetőségeket.

Udvari bolondként végső kiáltással a világ porondján és a Bokorban is, haláláig szenvedélyesen kiállt az üldözöttek és menekültek (migránsok) mellett, Jézus szavait idézve: „**Éheztem és ennem adtatok, szomjaztam és innom adtatok. idegen voltam és befogadtatok...**”(Mt. 25,35.)

-- **Tádé, testvérem és barátom**, ennyit tudtam elmondani mások helyett is. Érted hálát adva kérjük, hogy az olvasmányban említett sátrad lebomlása után, Jézus ígérete szerint, a Te mennyei Atyácskád nyissa meg Neked házának kapuját, mondván:

„**Hűséges és derék szolgál, mivel a kicsiben hű voltál, sokat bízok reád, menj be Atyád örömébe!**” (Mt. 25, 23.)

Tata, 2019. 06. 21.